

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^E JAARGANG

WOENSDAG 5 FEBRUARI 1936

No. 1049

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
 H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
ROTTERDAM door Prof. Dr. N. J. Polak	92
Rotterdam's financiële toestand door M. Rooy Sr.....	92
Tegenstellingen op de valutamarkt door C. A. Klaasse	94
Steen aan de Nederlandsch-Indische koffiecultuur door T. A. Ingenool	96
De havens van Antwerpen, Hamburg en Bremen in 1935 door C. Vermey.....	97
AANTEKENINGEN:	
Staatssteun aan den Zuid-Afrikaanschen Landbouw	100
INGEZONDEN STUKKEN:	
Beperking van de melkproductie en rationaliseering van het melkveehoudersbedrijf door Dr. Ir. M. D. Dijt met Naschrift door Dr. D. Hoek.....	100
ONTVANGEN BOEKEN	102
STATISTIEKEN	103—106
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

4 FEBRUARI 1936.

De maandswisseling heeft op onze geldmarkt niet den minsten invloed gehad. Geld blijft ruim aangeboden, waartegenover er een gebrek aan materiaal te constateeren valt. Gezien de verhoudingen op de geld- en de valutamarkt is De Nederlandsche Bank ertoe overgegaan om met ingang van heden haar rentetarieven over de geheele linie met $\frac{1}{2}$ pCt. te verlagen. Drie-maands bankaccepten noteerden tenslotte $1\frac{3}{4}$ pCt., zoodat er tusschen het disconto in de open markt en onze officieele rente nog voldoende ruimte is. Halfjaars schatkistpapier $2\frac{1}{8}$ pCt., jaars $2\frac{1}{2}$ à $\frac{9}{16}$ pCt. De rente voor call gelden is een weinig gestegen: 1 pCt. Prolongatierente 2 pCt.

* * *

De stemming op de wisselmarkt is gedurende deze week nog verre van rustig geweest. Men meent nog steeds aan alle kanten gevaar te zien. De Dollar, voor welks toekomst men zich wel voornamelijk ongerust gevoelt, was allerwegen aangeboden. In Londen liep de koers op tot 5.03, terwijl in Parijs een teruggang tot 14.94 plaats vond. Ook hier was het aanbod overwegend, waardoor een prijsteruggang tot 1.45% plaats vond. Het aanbod van Dollars heeft een gunstigen invloed op den Pondenkoers uitgeoefend, die tot 7.30% opliep. Ook Fransche Francs, waarover men na het bekend worden van de verhandelingen in het Fransche Parlement, weer wat gunstiger dacht, verbeterden in koers tot 9.73%. Ponden tegen Fransche Francs schommelden tusschen 74.80 en 75.07, doch werden tenslotte weder op 75 vastgehouden. De Belga bleef rond de 24.85. Zwitsersche Francs stegen tot 48.04. Marken 59.29. Voor Credietpermarken bleef de vraag aanhouden, waardoor ook koersverbetering niet uitbleef. Canadeesche Dollars hebben den Amerikaanschen Dollar in dezelfde mate gevolgd; slot 1.46.

Op de termijnmarkt was het tamelijk rustig, terwijl de prijzen zich practisch niet wijzigden. Gisteren echter was er, wellicht onder den invloed van politieke invloeden, eenige vraag naar Termijnponden te bespeuren; 1-maands deed tenslotte 2, 3-maands $7\frac{1}{2}$ c. oppeld. Dollars op deze leveringstermijnen $\frac{9}{16}$ resp. $1\frac{1}{8}$ c. agio. Het disagio van den Franschen Franc liep terug tot 3 resp. 10 p.

Van de goudmarkt valt weinig te melden. De prijzen lagen eerder nog iets lager: baren f 1.649,25 voor Amsterdam levering, f 1.649 voor levering Londen. Eagles 2.49, Sovereigns 12.32, Gouden Tientjes 10.13. Marken bankpapier waren zeer gezocht; de prijs kwam op 42, terwijl zilveren Marken 44 deden.

ROTTERDAM.

Rotterdam's financieel beheer is vastgelopen. Het Rijk, reeds eerder en ook elders de hulp in nood, stelt voorwaarden voor die hulp. Slechts als Rotterdam terdege bezuinigt is het Rijk tot verdere bijstand bereid. Rotterdam betoogt, dat het reeds zeer veel bezuinigd heeft en belangrijk goedkoper leeft dan andere grote steden. Maar het Rijk wil verdere bezuiniging en Rotterdam's Gemeentebestuur getroost zich de moeite, die op te zoeken, aan te wijzen en door te voeren.

Laat ons aannemen, dat het Gemeentebestuur erin slaagt, aan de wensen van het Rijk te voldoen en dat het Rijk de kasgeldvoorziening wil voortzetten; is Rotterdam dan geholpen? Dan is er nog leven en dus nog hoop. Maar welk perspectief?

Nu reeds maakt de stad een verarmde, verwaarloosde indruk en schiet menige overheidszorg te kort. De reeds lang doorgevoerde besparingen op onderhoudskosten zullen over niet te lange tijd of de rekening presenteren, of in toenemende mate vestiging te Rotterdam tegenhouden en bewoners en bedrijven verjagen.

In toenemende mate. Want thans reeds wordt vestiging tegengehouden en worden bewoners en bedrijven verjaagd door te hoge lasten. De belastingen en vele bedrijfstarieven zijn hier hoog, sommige zijn hoger dan in naburige gemeenten. Het is, alsof Rotterdam de meest gezochte stad ware, die haar monopoliepositie door hoge lasten en prijzen kon uitbuiten.

Integendeel, Rotterdam is een conglomeraat zonder natuurschoon en zonder gevestigde cultuur. Het heeft geen Rijksmuseum, geen Rijksuniversiteit, geen Gerechtshof, geen Rijksverzekeringsbank, geen Rijkspostspaarbank, geen garnizoen, geen Rijkswerf of legerwerkplaats; het is een grote stad zonder enig door het Rijk of de Provincie gesticht en onderhouden groot cultuurcentrum of bedrijf. Het heeft geen andere specifieke aantrekkelijkheid voor den vreemdeling dan de rivier en de in hoog tempo opgevoerde werkzaamheid en energie. En deze laatste dreigt te verslappen als allerlei heffingen haar werking blijven belemmeren.

Slechts door verlaging van haventarieven, van prijzen van elektrische stroom, gas, water en telefoon, door afschaffing van zakelijke bedrijfsbelasting en verlaging van enige andere belastingen kan de achteruitgang van Rotterdam worden gestuit. Schepen moeten hier niet duurder uit zijn dan in andere havens, industriële bedrijven moeten hier niet zwaarder belast worden dan in andere steden, inwoners moeten zelfs de schaarste aan natuurschoon en cultuurleven gecompenseerd vinden in lagere lasten en ook de bouw van woningen moet een compensatie vinden voor de noodzaak van kostbare fundering.

Om deze grondige reorganisatie door te voeren, om met kracht in te grijpen ter sanering inplaats het kwaad lijdzaam te laten voortwoekeren, zullen enige verdere bezuinigingen zeker onvoldoende zijn. Verlaging van afschrijvingen en overbrenging van gewone uitgaven naar de kapitaaldienst baten zeker niet, daar de toekomst dan de lasten draagt. Afsnijding van organen werkt in menig geval zodanig verarmend, dat de achteruitgang er zelfs door wordt bevorderd. Ook een bezuiniging als aanvaarding van de Rijksbezoldigingsschaal bij het voorbereidend hoger en het middelbaar onderwijs werkt averechts, daar men in het niet gezochte Rotterdam de beste leerkrachten alleen krijgt door ze beter te betalen dan in de aangename villadorpen en cultuursteden geschiedt.

Reorganisatie van Rotterdam's financiën moet afdoende zijn. Voor uitzonderlijke maatregelen moet men niet terugschrikken.

Wanneer men de begroting 1936 analyseert, ontdekt men van zeer vele overboekingsposten, en de bedrijven in de totale begroting begrijpt, dan komt men tot het verrassende resultaat, dat van alle uitgaven on-

geveer een derde heengaat aan salaris, loon, wachtgeld, pensioen en ten laste van de gemeente blijvende pensioenbijdragen, ongeveer een derde aan rente en aflossing van schulden en ongeveer een derde aan overige uitgaven. Deze drie categorieën van uitgaven behoren bij reorganisatie verschillend te worden behandeld. Bij alle „overige” uitgaven en de daarmee samenhangende personeelslasten zal men zich moeten afvragen, of ze noodzakelijk zijn voor het voortbestaan en de wederopleving van de stad. Zijn ze dat, dan moeten ze worden bestendigd, anders zijn ze object van bezuiniging. Bij de personeelsuitgaven onderzoekte men voor iedere categorie, of het bezoldigingspeil en de arbeids- en ontslagvoorwaarden voldoen aan de normen, welke de arbeidsmarkt in deze tijd en op deze plaats te zien geeft. Onafhankelijk van de financiële toestand van de gemeente en onafhankelijk van de bestaande verhoudingen tussen de categorieën van personeel¹⁾, stelle men de bezoldiging van het personeel niet lager, maar ook niet hoger dan het reële plaatselijke peil van deze tijd. Rente en aflossing zijn dan, nadat tarieven van inkomsten en noodzakelijke uitgaven zijn aangepast, de sluitpost. Moet daaraan geraakt worden, dan mag men daarvoor niet terugschrikken. Gelijkelijk bij iedere reorganisatie moet men dan ten genoegen van de schuldeisers aantonen, dat het ook voor hen beter is, met opoffering van een deel hunner rechten-op-papier, mede te werken aan de sanering van hun schuldenaar, dan rechten te doen gelden, die den schuldenaar, en met hem uiteindelijk ook de schuldeisers, naar de afgrond verwijzen.

Wellicht is Rotterdam niet het enige overheidslichaam, dat gebukt onder te zware vaste lasten, de vraag onder het oog heeft te zien, of het het voorbeeld van Trontjem moet volgen en een reorganisatie zijner schulden oftewel een accoord met zijn obligatiehouders moet doorvoeren. P.

¹⁾ Als een chauffeur overschat blijkt, dan behoeft daarom een politie-agent toch niet mede onlaag. Toch handelt men tot dusverre zo, door uniforme „kortingen”.

ROTTERDAM'S FINANCIËLE TOESTAND.

De begroting voor 1935 werd door den gemeenteraad vastgesteld met een tekort van ruim f 1.340.000; die voor 1936 vertoonde, naar B. en W. bij de indiening daarvan mededeelden, aanvankelijk een tekort van niet minder dan f 17.200.000.

Weet men, dat voor het tekort op den dienst van 1935 thans op een bedrag van rond f 5 miljoen wordt gerekend, dan wordt het verschil tusschen de aanvankelijk begroote tekorten voor 1935 en 1936 reeds kleiner.

Dit verschil wordt nog weer geringer, als men in aanmerking neemt, dat in het bedrag van ruim f 17 miljoen voor 1936 ook begrepen zijn een afschrijving van f 2.200.000 op in de jaren 1930—1933 ontstane crisisschuld, die ingevolge een wenk van Gedeputeerde Staten voorloopig buiten de begroting voor 1935 werd gelaten, en een bedrag van f 5.760.000 aan gepretendeerde extra-bijdragen uit het Werkloosheids-subsidiefonds, ter zake waarvan in de begroting voor 1935 een bedrag van rond f 2.286.000 onder de ontvangsten werd opgenomen.

Wat er overigens van bedoeld verschil moge zijn, het voor 1936 becijferde tekort van ruim f 17 miljoen vroeg de volle aandacht van het College van Burgemeester en Wethouders.

Het bedrag van dit tekort gaf reliëf aan de niet onbekende meening van de opgetreden nieuwe wethouders ten aanzien van de houding, welke de Regeering een tijdlang tegenover gemeentelijke uitgaven ter zake van de werkloosheid had aangenomen. Het College becijferde, dat voor afschrijving en rentebetaling van de daardoor ontstane tekorten een bedrag van ruim f 7.5 miljoen gevorderd zou worden; het

meende voorts, dat aanspraak gemaakt kon worden op de reeds vermelde extra-bijdragen uit het Werkloosheidssubsidiefonds tot een totaal van f 5.760.000. Het wees er verder op, dat de gemeente geheel alleen had op te komen voor een bedrag van rond f 1.8 miljoen wegens ondersteuning van de z.g. crisis-werklozen, die niet in loondienst zijn.

Voeg daarbij, zoo zei het, een bedrag van ruim f 1.740.000 wegens wachtgeld, waarvan de uitkeering geleidelijk zal verminderen, en de van al deze buitengewone posten gezuiverde begrooting zou in plaats van een tekort van ruim f 17 miljoen een tekort van slechts f 341.000 vertoonen.

Na deze overwegend voor de Regeering bestemde redeneering begreep het College, dat de gemeente er tenslotte wel niet zonder kleerscheuren zou afkomen. Aan het voornemen tot dekking uit eigen kracht van het zoeven vermelde bedrag van f 341.000 werd vastgeknoopt die van het bedrag wegens uitkeering van wachtgeld ad rond f 1.740.000. Ook het bedrag van f 1.8 miljoen voor de betaling van steun aan de z.g. zelfstandige crisis-werklozen zou moeten worden gevonden, zolang deze uitgaven niet bij de berekening van de uitkeering uit het Werkloosheidssubsidiefonds in aanmerking genomen mogen worden. Verder meende het College, dat er voorshands nog van moest worden uitgegaan, dat het Rijk voor de regeling van de oude tekorten geen renteloos voorschot zou verstrekken; voor deze rentebetaling zou rond f 1.480.000 noodig zijn.

Indien de afschrijvingen op de oude tekorten — met uitzondering van een kleinen post van f 122.880 — ongeregeld bleven en de aanspraken van de Gemeente op de bovenvermelde extra-bijdragen uit het Werkloosheidssubsidiefonds tot een totaal van f 5.760.000 werden erkend, zou de gemeente dus voorshands dekking moeten zoeken voor een bedrag van in totaal rond f 5.5 miljoen.

Daar de gemeente reeds gedurende eenige jaren bij het Rijk om kasvoorschotten had moeten aankloppen, stond zij onder een extra-controle van de hogere autoriteiten. Een aanvraag om kasgeld was voor den Minister van Financiën aanleiding om op 5 October jl. aan de gemeente te berichten, dat de Regeering zich niet langer verantwoord achtte op den weg van steeds verdere kasgeldverstrekking voort te gaan, indien niet op zeer korten termijn ingrijpende maatregelen tot verlaging van de uitgaven zouden worden genomen. Zij achtte daartoe een bespreking noodig, welke op 4 November jl. plaats had.

De Regeering gaf daarbij als Haar oordeel te kennen, dat Rotterdam tot dusver zeer onvoldoende bezuinigd had; bij de verdergaande maatregelen zou een — inmiddels ingevoerde — korting op de loonen en salarissen van 5 pCt. op den voorgrond moeten staan.

De Regeering had ook de gemeente Amsterdam wegens haar bezuinigingsarbeid ten voorbeeld gesteld. Het Rotterdamsche College heeft daarop geantwoord, dat al moge dan Amsterdam van 1931 op 1936 op de uitgaven voor algemeen beheer, politie, brandweer, volksgezondheid, onderwijs en krankzinnigenverpleging — behalve op den eersten post — percentages wijze meer bezuinigd hebben dan Rotterdam, te Rotterdam de werkelijke uitgaven per hoofd der bevolking voor die onderdeelen lager zijn dan in de hoofdstad.

Ik kan aan die vergelijking niet veel waarde hechten. In Amsterdam is het belastbaar inkomen per hoofd der bevolking nu eenmaal belangrijk hooger dan in Rotterdam, zoodat men zich daar meer kan permitteeren.

Ondanks deze zijne objectie, zette het College er zich toe tegenover de Regeering maatregelen ter verbetering van de begrotingspositie te produceeren. In Januari had zij het gebracht tot een bedrag, dat bijna f 5.5 miljoen beliep, het cijfer, dat aan het College ook bij de aanbidding der begrooting voor oogen had gestaan. Daarin was een bedrag van

f 1.385.000 wegens de reeds ingegane korting op de loonen, salarissen en wachtgeld, begrepen.

Inmiddels waren er schriftelijk, wat ik zou willen noemen, harde woorden gevallen. Het College wilde graag weten, welk bedrag nu eigenlijk gevonden moest worden en welke maatregelen daartoe genomen dienden te worden. De Regeering antwoordde, dat het bestuur van Rotterdam taak is van de door Grondwet en wet aangewezen gemeentelijke autoriteiten, tenzij die autoriteiten verklaarden daartoe buiten staat te zijn. Waarop het College reageerde met de mededeeling, dat de gemeentelijke organen zeer wel in staat waren de hun opgedragen taak te vervullen, indien zij daarbij op den in de tegenwoordige omstandigheden onmisbaren financieelen steun van de Regeering konden rekenen. En met het beklag, dat de hogere autoriteiten bij de beoordeeling van de ontwerp-begrooting voor 1935 tegenover het vorige College scheutiger waren geweest met de mededeeling van hare zienswijze omtrent hetgeen er gebeuren moest.

Al corresponderende, liet de Regeering intusschen op 31 December jl. iets los omtrent hetgeen zij wel en hetgeen zij niet wilde. Verdedigbaar achtte Zij het de nadeelige saldi van vorige jaren buiten beschouwing te laten. Voor bijzondere bijdragen uit het Werkloosheidssubsidiefonds noemde Zij echter een maximum van f 4 miljoen, terwijl het college daarvoor rond f 8 miljoen had gevraagd; de middelen van het Fonds veroorloofden niet het toekennen van een hooger bedrag. Ook zou niet gerekend mogen worden op een bijdrage in de steunuitkeering aan de z.g. zelfstandige crisiswerklozen (f 1.8 miljoen), noch op een vrijstelling van rentebetaling (f 1.480.000).

De Regeering becijferde het tekort in verband daarmee en in verband met de verbetering van de begrotingspositie tot een bedrag van f 2.950.000, welke in dat stadium door het college was kenbaar gemaakt, op f 4.285.000. Zoodra Haar zou blijken, dat het college nieuwe dekkingsmiddelen tot een bedrag van f 2 miljoen aan den gemeenteraad zou voorstellen, zou Zij tot kasgeldverstrekking overgaan. Het resteerende bedrag ad f 2.285.000 ware vóór 1 April 1936 te vinden.

Dit had tengevolge, dat het college in het begin van Januari de boven reeds vermelde verbetering van de begrotingspositie met f 5.5 miljoen aan de Regeering presenteerde. Daarvan maakte echter deel uit het bedrag van f 2.950.000, waarmee de Regeering reeds op 31 December bij het noemen van een tekort f 4.285.000 rekening had gehouden, zoodat als nieuwe bezuiniging ter vermindering van laatstgenoemd cijfer, een bedrag van niet meer dan f 2.550.000 overbleef. Er ontbrak dus nog f 1.735.000 aan, ten aanzien waarvan het College op 24 Januari jl. aan de Regeering berichtte, dat het zijn arbeid tot verbetering van de begrotingspositie voortzette.

Met het antwoord van de Regeering van zeer recenten datum — 30 Januari — neemt de correspondentie, voor zoover tot dusver gevoerd, een einde.

De Regeering neemt daarin het standpunt in, dat Zij niet zou kunnen goedkeuren, dat de toeneming van tekorten ongelimiteerd zou voortgaan en haar berusten in de begrooting voor 1935 niet beteekent, dat Zij het niveau daarvan niet te hoog achtte. Zij gaat zich meer en meer bezorgd maken over de vraag, of Rotterdam uiteindelijk wel in staat zal zijn het door het Rijk als kasgeld verstrekte bedrag van ruim f 30 miljoen terug te betalen.

De Regeering vraakt dan verschillende onderdeelen van het dekkingsplan van het College van f 5.5 miljoen, omdat deze niet tot verlaging van uitgaven kunnen leiden. Dit zijn: de inkomsten uit de toekenning van Rijkssubsidie na een reorganisatie van het middelbaar en het voorbereidend hooger onderwijs (f 100.000), de regeling van de crisistekorten door betaling van rente en aflossing naar het annuïteits-

principe, met gelijktijdige verlaging van de afschrijving op de bezittingen van een aantal bedrijven (f 1.500.000), de rentebesparing op kasgelden wegens een snellere verstrekking van voorschotten op uitkeeringen uit het Werkloosheids subsidiefonds (f 250.000), een verhooging van het uitzonderingstarief der drinkwaterleiding (f 50.000) en het brengen van enkele onderhoudsuitgaven van laatstgenoemd bedrijf naar den kapitaaldienst (f 50.000). Totaal f 1.950.000, zoodat van het dekkingsplan van het College f 3.550.000 als aanvaard beschouwd mag worden. Aan het bedrag van f 7.235.000, dat de Regeering op 31. December als tekort aannam (f 2.950.000 plus f 4.285.000), ontbreekt dus nog ongeveer de helft.

Het College zegt in haar verslag van de correspondentie met de Regeering, dat zij aan den gemeenteraad heeft gedaan, dat indien de Regeering niet tot andere gedachten komt, aan Hare wenschen slechts door uitzonderlijke maatregelen zal kunnen worden voldaan.

De gemeenteraad zal zich nu met deze belangrijke zaak gaan bezighouden.

Bij de beoordeeling van dit tournoi tusschen het gemeentebestuur en de Regeering, wordt men voor de vraag geplaatst, of laatstgenoemde de lijn tegenover de gemeente niet te strak aanhaaldt.

Is men de opvatting toegedaan, dat de kosten van het openbaar bestuur in ons land zich ook thans nog op een niveau bevinden, hetwelk een extra-bedreiging vormt voor het toch reeds zoo kwijnende economisch leven, dan kan het antwoord niet twijfelachtig zijn. Die opvatting is de mijne en daarom zou ik ook een mogelijk beroep op tekortkomingen van de Regeering zelf ten aanzien van de kosten van het rijksbestuur willen wraken. Vond de Regeering daarin aanleiding, om tegenover de gemeenten milder te zijn, dan zou de ellende binnenkort haast niet te overzien zijn.

Men heeft hierbij te bedenken, dat toegevendheid tegenover een bepaalde gemeente, zonder dat deze in een zeer speciale positie verkeert, onmiddellijk consequenties na zich sleept ten aanzien van tal van andere gemeenten.

Voor de bloedtransfusie, welke de gemeente Rotterdam van het Rijk wenscht om haar zwak gestel wat te verbeteren, zijn immers ook tal van andere gegadigden. Het bloed van het Rijk zou spoedig beneden het vereischte minimum komen, zoo het zich voor die transfusie beschikbaar stelde.

Rotterdam zal dus in het algemeen in eigen huis orde op de zaken moeten stellen. Het vinden van nog een bedrag van rond f 3.5 miljoen aan reële bezuinigingen opent echter nog geenerlei mogelijkheid voor afschrijving op de crisisschuld, zoodat er in de allernaaste toekomst nog meer zal moeten gebeuren. Veel, waaraan waarde gehecht moet worden, zal daarbij moeten vallen, maar ook veel, dat zonder publieke belangen te schaden, anders geregeld kan worden, zal dan die regeling deelachtig kunnen worden.

Voor één aangelegenheid acht ik echter onder de tegenwoordige omstandigheden een beroep op de Regeering ten volle gerechtvaardigd. De Rotterdamsche haventarieven dienen ten spoedigste verlaagd te worden, maar Rotterdam kan daarvoor thans redelijkerwijs geen dekking aanwijzen. Hier geldt het echter een aangelegenheid, ten behoeve waarvan het Rijk nog wel wat bloed aan Rotterdam zal kunnen afstaan, in de eerste plaats, omdat het dan overwegend rijksbloed zal blijven en in de tweede plaats, wijl andere gemeenten zich niet met grond op die transfusie zullen kunnen beroepen, om mede extra-rijks hulp te bepleiten.

Moge deze opvatting, in het belang van het economisch leven in onze havenstad en in dat van ons geheele land, spoedig verwezenlijkt worden!

M. Rooy Sr.

TEGENSTELLINGEN OP DE VALUTAMARKT.

De factoren, die in den laatsten tijd op de deviezenmarkt het meest opvallen, zijn wel de flauwe stemming voor den Dollar, hetzelfde, zij het een graad minder, voor Fransche Francs, de vaste houding van het Pond Sterling en eveneens voor onzen Gulden. Van eenige algemeene lijn: goudvaluta's tegenover zwevende valuta's, is daarbij geen sprake. Elk dezer munten wordt in het koersverloop beheerscht door overwegingen, die speciaal dat devies betreffen.

Het meest sprekend en in het oog loopend is de tendens voor Dollars; de koers ligt in de onmiddellijke nabijheid van het laagste goudpunt, en de situatie is van dien aard, dat Minister Morgenthau het noodig vond mede te deelen, dat, zoodra de koers ertoe aanleiding zou geven, goud voor export zou worden vrijgegeven — sedert de goudnationalisatie van 30 Januari 1934 heeft de schatkist alleen immers de beschikking over den heelen monetairen goudvoorraad en heeft zij de beslissing over de vraag, of de Reserve-Banks haar goudcertificaten kunnen inwisselen tegen goud voor exportdoeleinden — althans voor uitvoer naar Frankrijk. Te meer is deze toestand op de markt voor Dollars frappant, omdat er sinds September 1934 nimmer een moment sprake is geweest van gouduitvoer uit de Vereenigde Staten. Integendeel, voortdurend zijn omvangrijke posten goud naar New-York verzonden, ondanks de bijwijlen ook zeer groote zilveraankopen, die de betalingsbalans verzwarden. In den loop van 1935 werd in totaal voor ruim 1,7 milliard Dollars goud naar Amerika gebracht, in 1934 trouwens ook al meer dan 1 milliard. Hetgeen wil zeggen, dat in deze beide jaren bijna een gelijk bedrag aan goud — in gedeprecieerde Dollars gerekend natuurlijk — werd geïmporteerd als de heele goudvoorraad van de Reserve-Banks eind 1932 beliep.

Niet alleen als tegenstelling tot de reeds eenige jaren durende verhoudingen is de recente flauwe houding van den Dollar opvallend. De druk op deze valuta moet al heel sterk zijn, wil deze de andere factoren, die een surplus aan vraag naar, boven aanbod van Dollars in het leven plegen te roepen, overheerschen. De handelsbalans is weliswaar in het afgelopen jaar minder actief geweest dan voorheen, maar men calculeert toch nog altijd een exportsaldo van \$ 235 miljoen. Dan zijn er de onzichtbare uitvoeren, waarvan het natuurlijk uitermate moeilijk is een cijfer te schatten. En tenslotte is daar de stemming voor Amerikaansche aandelen, die allerwegen een levendige arbitrage in deze fondsen doet ontstaan, hetgeen natuurlijk in het credit van de betalingsbalans komt. Al die actiefposten, wat betreft de vraag naar Dollars, moeten dus overstemd worden, wil de stemming omslaan, zooals sedert kort het geval is. Waar de beweging nog maar zeer recent is, moet men steeds denken aan de mogelijkheid van tijdelijke toevallige invloeden. Een verschuiving van enkele miljoenen Dollars kan dat effect teweeg brengen. Maar in het licht der omstandigheden lijkt een toeval niet waarschijnlijk.

Indedaad zijn er weer eenige factoren, die een speculatief aanbod van Dollars hebben uitgelokt, als anticipatie op de veronderstelde kans van verdere depreciatie. Men noemt daarvoor twee uiteenlopende overwegingen. Enerzijds wordt de verwachting uitgesproken, dat wellicht President Roosevelt toch nog gebruik zal maken van zijn juist weer met een jaar verlengde bevoegdheid om tot verdere vermindering van den goudinhoud van den Dollar tot 50 pCt. van den vroegeren over te gaan. Men heeft die verwachting gekoppeld aan de ongrondwettig-verklaring van de A.A.A. en den wensch om dat middel tot steun aan de landbouwers te vervangen door een prijsstijging via verdere depreciatie. Dat deze verwachting bewaarheid zou worden, lijkt al buitengemeen onwaarschijnlijk. In de eerste plaats heeft juist met betrekking tot de influenceering van het prijsniveau de Dollarval niets dan teleurstelling gebracht. Wan-

neer men alleen kijkt naar het prijsniveau, dan is de depreciatie een volkomen fiasco geworden. Dat men nu zou meenen door van de 40 pCt. waardedaling 50 te maken ineens succes te hebben op dat punt, lijkt al heel onwaarschijnlijk. Wat intusschen niet wegneemt, dat men tegen de verkiezingen geen enkele mogelijkheid geheel mag uitsluiten. Wat de kiezers tijdelijk gelooven, kan dan van meer belang worden geacht. Maar nogmaals: waarschijnlijk lijkt dit allerminst. Temeer omdat het er wel naar uitziet, dat men andere middelen vindt om den A.A.A.-landbouwsteun te vervangen.

Een tweede overweging, die men in dit verband noemt, is het feit, dat verschillende maatregelen de tendens tot inflatie steeds versterken. Men denke bijv. aan de Bonuswet, aan de kans, dat de geaccumuleerde zilvervoorraden de circulatie verder zullen doen uitbreiden, en tenslotte de nog altijd zeer omvangrijke overheidsuitgaven, die de inkomsten verre overtreffen. Het valt niet te ontkennen, dat dit even zoovele factoren zijn, die inflatorisch werken. Maar daarbij moet men niet vergeten, dat dit in het geval-Amerika geenszins hoeft te beteekenen, dat daarvan een terugslag uitgaat op den wisselkoers. In de eerste plaats beschikt men daar, ondanks het gestegen peil der industriele bezetting, nog steeds over een reserve van kapitaal en arbeid, zoodat verhooging van het prijsniveau geruimen tijd kan uitblijven, ook bij belangrijke vermeerdering van de circulatie. En in de tweede plaats heeft men hier een voorbeeld, waar de depreciatie de inflatie is vooruitgegaan, zoodat een flinke prijsstijging kan intreden, alvorens de koersdaling is „ingehaald”. Heel anders dan in het geval-Engeland, waar de depreciatie, althans aanvankelijk, een correctie beteekende van een reeds te hoog prijs- en kostenpeil.

Sedert medio 1933 heeft de Amerikaansche Staat ruim \$ 7 milliard meer uitgegeven dan ontvangen, zoodat de schuldenlast met dat bedrag is vermeerderd. Op de geldcirculatie heeft dat feit zich slechts tot op zeer geringe hoogte weerspiegeld. Sedert den Dollarval is de uitbreiding van de in omloop zijnde Federal-Reserve-notes niet grooter geweest dan de teruggang in National-Bank-notes en goldcertificaten in omloop. De depositos bij de Member-Banks zijn zeer belangrijk gestegen, nl. met rond \$ 6 milliard, maar daartegenover staat in hetzelfde tijdvak een toeneming van den monetair goudvoorraad met eveneens bijna \$ 6 milliard. Zoodat dus de inderdaad niet onbelangrijke toeneming van de girale circulatie geheel dekking en zelfs voor een belangrijk deel verklaring vindt in de toeneming van den goudvoorraad (voor zoover de toeneming van het bedrag van den goudvoorraad niet aan de herwaardeering is toe te schrijven).

Genoeg factoren om aan te nemen, dat de inflatorische effecten, die voor de naaste toekomst op het programma staan, niet plotseling het Amerikaansche kostenpeil dermate zullen beïnvloeden, dat de wisselkoers erdoor in het gedrang zou komen. En wat de groothandelsprijzen betreft, daarvoor is voorloopig de wisselkoers primair en de omvang der circulatie bijzaak. Zoodat werkelijke gevaren voor den Dollarkoers nog niet aanwezig lijken, behoudens dan de onberekenbare factor der verkiezingsmanipulaties, hoewel ook die in dezen zin niet waarschijnlijk zijn. Maar tijdelijk effect op de marktverhoudingen hebben de genoemde verwachtingen natuurlijk wel, doordat zij onvermijdelijk kapitaalverschuivingen op korten termijn teweegbrengen.

En daarmee kunnen wij dadelijk overstappen op het koersverloop van het Pond. Tusschen beide valuta's bestaat natuurlijk een nauw verband. Vroeger, toen de Dollar nog zwevend was, uitte zich dat verband vaak in een gelijkgerichte beweging onder invloed van de manipulaties van het Exchange Equalisation Fund. Sinds de Dollar echter gestabiliseerd is, bestaat er natuurlijk minder aanleiding om de binnen

enge grenzen liggende Dollarfluctuaties te volgen. Zoodat nu een flauwe stemming voor de eene valuta vaak een vaste voor de andere beteekent. Wanneer om welke reden ook kapitaal uit Amerika wordt teruggetrokken, dan is er een groote kans, dat een vraag naar Ponden daarvan het gevolg is. Ook voor transacties door Amerikanen zelf is de Sterlingvaluta de natuurlijke tegenpool. Al zal er dan ook, wanneer het zoover komt, waarschijnlijk geen rechtstreeksche goudverschepping New-York—Londen kunnen plaats vinden, omdat men goudafgifte blijkbaar alleen wenscht naar landen, die ook op vaste basis goud afgeven. Maar aangezien de Banque de France nog altijd volkomen vrije goudafgifte heeft, kan dus via deze schakel toch het verkeer U.S.A.—Engeland plaats vinden. Het blijft altijd heel moeilijk om in de Engelsche deviezenpositie inzicht te krijgen, omdat de operaties van het Equalisation Fund nimmer gepubliceerd worden. Maar uit de jongste mededeelingen over de ontwikkeling van de betalingsbalans blijkt, dat voor het eerst weer een actief saldo van ongeveer £ 30 miljoen aanwezig is, zoodat afgezien van speciale geld- en kapitaalverschuivingen voortdurend het Pond Sterling onder een opwaartschen druk moet staan, evenals dat bij den Dollar het geval is. Komt daarbij dan dus een extra factor, zooals ruiling van Dollars in Ponden, dan moet zich dat in verscherpte mate manifesteren. Maar of zich dat uit in een stijging van den Pondenkoers, hangt natuurlijk geheel af van de politiek van het koersnivelleeringsfonds.

De Fransche Franc ligt, hoewel aanmerkelijk minder dan de Dollar, overwegend aangeboden. Niet in dien omvang, dat er sprake is van goudverliezen van beteekenis, maar tenslotte is het heel moeilijk te zeggen, of de goudverschuivingen op zichzelf bij deze valuta een juist beeld geven van de vraag- en aanbods-verhoudingen. Want wie zegt wat er waar is van de telkens terugkeerende berichten en geruchten, dat zoowel het Engelsche als het Amerikaansche nivelleeringsfonds steunaankopen van Francs verrichten. Men kan wel zeggen, dat zoowel in Amerika als langzamerhand ook in Engeland de overtuiging is doorgedrongen, dat een val van den Franschen Franc en in nasleep daarmee wellicht de overige goudvaluta's voor die beide landen niet wenschelijk is. Al is men dan ook in Engeland veel meer dan in Amerika overtuigd, dat voor de goudlanden een aanpassing in eenigerlei wijze onvermijdelijk is! Maar dat men in afwachting den Franc zou steunen, wellicht ook nog gedekt door afspraken in den zin van die, welke destijds door de Bank of England werden gemaakt, is niet onmogelijk. Dat in een periode van onzekerheid ten aanzien van de economische en financiële politiek bij Regeeringswisseling de wisselkoers daarvan ook den invloed ondervindt, is begrijpelijk. En dan komt het ook vaak voor, dat dit koersverloop afwijking vertoont van dat van munten, die overigens in soortgelijke positie verkeerden. In de afgelopen jaren is het veelvuldig gebeurd, dat alle goudvaluta's tegelijk een zwakke tendens vertoonden, en dat tegelijk uit al de betrokken landen goud westroomde. Maar bijna even vaak is het gebeurd, dat de speculatie of de kapitaalvlucht zich tegen één der landen richtte, wanneer daarvoor in de interne politieke verhoudingen aanleiding was. Acute gevaren van moedwillige depreciatie bestaan op het oogenblik in Frankrijk niet, maar het budgetprobleem vraagt nog altijd om afdoende oplossing en, zolang daarover nog geen overeenstemming bestaat, beteekent dat eo ipso kwade kansen voor de munt.

Er is dus op de valutamarkt weer eenige beroering, en onze Gulden is te midden daarvan vrijwel in ruste. In de laatste weken is de betalingsbalans vrijwel in evenwicht, de goudvoorraad is maar aan kleine wijzigingen onderhevig. Dat zulks het geval is, ondanks den toch ook bij ons publiek bestaanden kooplust voor Amerikaansche shares, stemt tot tevredenheid en beteekent, dat uit anderen hoofde de devie-

zenpositie actief is. Waarbij wij ons natuurlijk moeten realiseeren, dat het evenwicht labiel is en een betrekkelijke kleinigheid weer de schaal kan doen omslaan, zooals dat in de afgelopen jaren al zoo verscheidene malen het geval was. Alles in alles lijkt er niet veel kans, dat de bestaande beroering blijvende wijzigingen in de koersverhoudingen inluidt, terwijl men er ook geen aanleiding in kan zien, om ze als de kiem voor eventuele stabilisatiepogingen te beschouwen.

C. A. Kl.

STEUN AAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE KOFFIECULTUUR.

Nu uit berichten in de pers is gebleken, dat van enkele zijden bij onze Regeering is aangedrongen op steunmaatregelen ten behoeve van de Nederlandsch-Indische koffiecultuur, achten wij het wenschelijk aan deze aangelegenheid ook te dezer plaatse een beknopte beschouwing te wijden.

Aanleiding tot het verzoek om steun is natuurlijk geweest de groote prijsdaling, welke het artikel in de laatste jaren, hoofdzakelijk tengevolge van de overproductie in Brazilië, het grootste productieland, heeft ondergaan. Het is duidelijk, dat een prijs van f 10½ per picol, waarvoor Plantage-Robusta verleden jaar op het laagste moment in Indië werd verhandeld, zeer gering is en niet loonend kan worden genoemd. En eveneens is het begrijpelijk, dat door verschillende belanghebbenden werd gezonnen op maatregelen om in dezen toestand verbetering te brengen. Het blijkt nu, dat aan de Regeering is voorgesteld over te gaan tot heffing van een invoerrecht op het artikel en daarbij aan onze Nederlandsch-Indische koffie's een preferentie te geven. Tot nu toe behoort koffie tot die artikelen, welke vrij van invoerrecht in ons land kunnen worden ingevoerd. Een preferentie voor Nederlandsch-Indische koffie's zou dus bij voorbeeld hierin kunnen bestaan, dat deze soorten vrij van invoerrecht bleven en dat koffie uit alle andere productielanden met een invoerrecht werd belast. De voorstanders van preferentie meenen, dat hun doel het best is te bereiken door gelijktijdige instelling van een systeem van contingentteering.

In theorie lijkt het wellicht vrij gemakkelijk om op deze wijze voor het Nederlandsch-Indische product, voor zoover dit althans in ons land is te plaatsen, een hooger prijs te maken, doch in de praktijk is het anders. De jaarlijksche productie van Nederlandsch Oost-Indië kan worden aangenomen op ongeveer 2 miljoen balen à 60 kg, waarvan 1,2 à 1.300.000 balen worden geëxporteerd. Het verbruik in Nederland van alle soorten tezamen bedraagt niet meer dan ongeveer 500.000 balen, waarvan ongeveer 150.000 balen afkomstig zijn uit Nederlandsch Oost-Indië. Wat zou nu het gevolg zijn van een preferentie voor laatsbedoelde soort? Eenvoudig dit, dat iedere producent of eigenaar van Indische koffie trachten zou zijn bezit zoo snel mogelijk naar Nederland voor het verbruik aldaar te verkoopen. Dit zou uiteraard aanleiding geven tot felle concurrentie en zolang voor het verbruik in ons land nog slechts een fractie boven den wereldprijs is te maken, zou elke houder prefereren hierheen te verkoopen. Zelfs indien het geheele verbruik van Nederland voortaan werd voorzien uit Ned. Oost-Indië, zou het aanbod nog veel te groot zijn en zou dientengevolge het resultaat, wat den te bedingen prijs betreft, hetzelfde blijven.

Nu bestaat de koffie uit Nederlandsch-Indië voor verreweg het grootste gedeelte uit Robusta van Java en van Sumatra, een product, dat op de wereldmarkt tot de goedkoopste soorten behoort. Een voorziening van het geheele of bijna geheele verbruik met deze goedkoopste kwaliteit zou dan ook op zóó groote bezwaren stuiten, dat met zekerheid kan worden gezegd, dat dit onuitvoerbaar is. Wellicht ware de jaarlijks te verbruiken hoeveelheid van ongeveer 150.000 balen op te schroeven tot ongeveer 200.000 balen, doch dit zou op een Indischen export van ongeveer

1.200.000 balen geen verschil van eenige beteekenis maken. Vast staat, dat de Indische producent van de preferentie van zijn product niet, of zoo goed als niet zou profiteeren, en dat het uiteindelijk de Nederlandsche brander zou zijn, die wellicht eenig voordeel had van den inkoop van een gedeelte van zijn behoefte zonder betaling van invoerrecht, al zou natuurlijk de onderlinge concurrentie er ook hier wel voor zorgen, dat tenslotte van dit voordeel, maar weinig overbleef.

Hoe men kan meenen, dat, bij een contingentteering van den invoer, waarbij natuurlijk zou worden aangedrongen op toekenning van een grooter aandeel aan Ned. Oost-Indië dan het tot nu toe vrijwillig kreeg, door den producent wel een hogere prijs zou kunnen worden gemaakt, is niet goed te begrijpen, aangezien in dit geval het aanbod voor Nederlandsch verbruik even groot zou zijn als zonder contingentteering en de te bedingen prijs dus even hard zou worden gedrukt. Alleen indien contingentteering in Nederland samenging met instelling in Ned. Oost-Indië van consenten voor den uitvoer naar Nederland, zou voor de naar hier verkochte hoeveelheid werkelijk een hogere prijs kunnen worden bedongen. Daar echter een zeer groot gedeelte van de Nederlandsch Oost-Indische Robusta uit zogenaamde bevolkingskoffie bestaat, behoeft wel niet te worden uiteengezet, dat een billijke verdeling dier uitvoerconsenten in Indië bij voorbaat reeds onmogelijk moet worden genoemd.

En welke gevolgen zou deze oplossing voor den Nederlandschen koffiehandel hebben? Ongetwijfeld deze, dat dien handel, die in de laatste jaren toch reeds zoo zwaar getroffen is, belangrijke schade werd berekend. Den grootsten afzet heeft hij naar het buitenland. In vroegere jaren werd ongeveer drie kwart van den aanvoer in Nederland weder doorverkocht naar andere landen. Door contingentteeringen en door andere beperkingen en moeilijkheden als gevolg van de crisis, is de afzet naar buiten in de laatste jaren natuurlijk achteruitgegaan, doch in 1935 bedroeg hij toch nog ongeveer 1.100.000 balen. Wanneer nu het verbruik van Nederlandsch Oost-Indische koffie door regeeringsmaatregelen in ons land kunstmatig werd opgevoerd, zou dit uiteraard een vermindering van het verbruik van alle andere koffiesoorten tengevolge hebben en wanneer de Nederlandsche handel een gedeelte van den afzet van die soorten in ons land moest missen, zou hij de zekerheid verliezen, dat bij nieuwe belemmeringen van den export de aangevoerde partijen in het eigen land, desnoods met verlies, kunnen worden verkocht. Op den ondernemingslust zou dit natuurlijk niet zonder invloed blijven en zonder overdrijving kan worden gezegd, dat onzen koffiehandel, die reeds zoo gevoelig van de ongunst der tijden heeft te lijden, geen nieuwe moeilijkheden kunnen worden in den weg gelegd zonder gevaar te loopen, hem onherstelbaar ernstig te benadeelen.

Dat verdere achteruitgang van dezen tak van handel zijn terugslag zou hebben op de werkgelegenheid in het algemeen en op de scheepvaartlijnen en de bedrijven in de havens van Rotterdam en van Amsterdam in het bijzonder, spreekt vanzelf.

Afgescheiden van dit alles mag niet worden vergeten, dat een preferentie voor Ned.-Indische koffie, met of zonder contingentteering van den invoer, ons ongetwijfeld in conflict zou brengen met andere productielanden, in de eerste plaats met Brazilië, en dat represaille-maatregelen tegenover ons land zeer wel mogelijk zouden zijn.

Wat wellicht de Indische koffiecultuur eenigermate helpen zou, ware instelling van een invoerrecht op alle soorten, dus op het geheele Nederlandsche verbruik, en betaling van een tegemoetkoming aan den Indischen producent uit de opbrengst daarvan. Dat echter ook dit middel in de praktijk niet in billijkheid uitvoerbaar zou zijn is duidelijk, wanneer men in het oog houdt, dat, zooals hierboven reeds gezegd, een groot gedeelte van het Oost-Indische product uit

bevolkingskoffie bestaat. Uitkeering van vergoeding aan de inlanders in de diepe binnenlanden van Sumatra acht toch zeker wel niemand doenlijk en het is alleen het plantage-product van Java en van Sumatra, dat op deze wijze zou kunnen worden bereikt.

Bovendien is er nog een bezwaar tegen een algemeen invoerrecht. Wil de opbrengst van het recht van eenige beteekenis zijn, dan zou het ten minste 10 cents per $\frac{1}{2}$ kg moeten bedragen. Dit beteekent, dat de kostprijs van alle ruwe koffie 10 cents en van alle gebrande, tengevolge van het wichtverlies bij het branden, $12\frac{1}{2}$ cents per $\frac{1}{2}$ kg duurder zou worden. Waar nu het verbruik van de goedkoopste mélanges in de laatste jaren begrijpelijkerwijs zeer is toegenomen ten koste van den afzet der duurere merken en door de branders op die goedkoope mélanges natuurlijk het minste — vaak zelfs zoo goed als niets — wordt verdiend, is er niet aan te ontkomen, dat ook de winkelprijs in de meeste gevallen met het bedrag van het invoerrecht zou moeten worden verhoogd.¹⁾ En nu zal het wel door niemand worden bestreden, dat een zoodanige prijsverhoging van een volksdrank als koffie in den tegenwoordigen tijd, indien niet onvermijdelijk, niet te verantwoorden zou zijn.

Wij hopen in het hierboven geschrevene te hebben aangetoond, dat het denkbeeld van steunverleening aan onze Indische koffiecultuur in den bedoelden vorm niet alleen niet wenschelijk, doch zelfs voor Indië grootendeels nutteloos en voor onzen Nederlandschen handel in elk geval zeer nadeelig zou zijn. Indien voor Indië iets gedaan moet worden, zou daarvoor een betere en meer doeltreffende weg dienen te worden bewandeld. In dit verband willen wij tenslotte niet onvermeld laten, dat alle koffieprijzen in de laatste maanden reeds iets gestegen zijn en dat de prijs van gewasschen Oost-Indische Plantage-Robusta, die verleden jaar op het laagste moment op f 10 $\frac{1}{2}$ per picol stond, thans op f 12 $\frac{1}{2}$ à f 13 is gekomen. Lucratief is deze prijs zeker nog wel niet, doch loonend is hij hoogstwaarschijnlijk wel.

T. A. I.

¹⁾ De prijs van de goedkoopste soort is op het oogenblik zóó laag, dat dit in verscheidene winkelzaken gelijk zou staan met een verhoging van 50 pCt., soms zelfs van nog meer.

DE HAVENS VAN ANTWERPEN, HAMBURG EN BREMEN IN 1935.

Was er in de jaren, dat het Rotterdam voor den wind ging, slechts in beperkten kring belangstelling voor het wel en wee der haven, hierin is, zij het dan ook zeer geleidelijk, verandering gekomen. Zeer geleidelijk, want eerst toen de crisis zoowel direct als indirect oorzaak was, dat scheepvaartverkeer en goederenstroom aanzienlijk achteruit liepen, toen het besef veld won, dat geografische ligging en haven-outillage, hoe belangrijk ook, toch niet *de* allesbeheerschende factoren zijn, dat elders maatregelen kunnen worden genomen, die het vrije spel der economische krachten belemmeren of zelfs volkomen onmogelijk maken, heeft men er zich rekenschap van gegeven, dat het inboeten aan beteekenis eener wereldhaven niet slechts een kwestie is van lokaal of streekbelang, maar veeleer een zaak, die het economisch aspect van het land zelf raakt.

Nu Rotterdam's haven van alle kanten wordt bedreigd, nu de ruim vloeiende bronnen van inkomsten steeds meer opdrogen en de werkloosheid voortdurend grooter omvang aanneemt, nu het in de Maasstad — ernstiger getroffen dan eenige andere gemeente des Rijks — misère ouverte is, wordt in woord en geschrift de aandacht op den noodtoestand gevestigd en tracht men de Landsregeering te overtuigen van de economische beteekenis voor Nederland van de eerste haven des lands, teneinde zoodoende te verkrijgen, dat steun wordt verleend, zonder welke een af-

glijden naar een lager plan en daarmede onherstelbare schade onvermijdelijk zijn. Dit alles is bekend. Even bekend als de tot dusver vruchteloze pogingen om op korten termijn die maatregelen te doen nemen, welke het bedrijfsleven noodzakelijk acht. Het zotte schouwspel, door de felle stralen van het zoeklicht der Nieuwe Rotterdamse Courant meedoogenloos belicht, waarbij de Kamer van Koophandel — als steeds actief en waakzaam — beter op de hoogte blijkt te zijn van de bedoelingen en wenschen der Regeering dan het Dagelijksch Bestuur der Gemeente zelf, verbijstert den toeschouwer, die zich afvraagt of de bittere lessen van Kali en Ford den dramatis personae niets hebben geleerd. Even bekend ook als de belangwekkende en door welsprekend cijfermateriaal aan duidelijkheid niets te wenschen latende redevoeringen ter gelegenheid van de jaarwisseling door den Burgemeester en den Voorzitter der Rotterdamse Kamer van Koophandel aan „de haven” gewijd. Ik wil dan ook de Rotterdamse cijfers, die geacht kunnen worden voldoende bekend te zijn, thans verder laten rusten om mij in deze beschouwing uitsluitend te bepalen tot een bespreking der lotgevallen van Rotterdam's grootste rivalen, t.w. Antwerpen en IJburg, waarbij ook Bremen en Emden in het voorbijgaan de revue passeeren.

De gegevens zijn ontleend aan de jaarverslagen der betreffende Kamers van Koophandel en aan de jaarrede van den Voorzitter der Antwerpsche Kamer van Koophandel, den heer M. Ch. Jussiant, bij wiens uitlatingen met betrekking tot „la question hollandobelge” en met name wat de Antwerpen-Rijnverbinding aangaat, ik allereerst wil stilstaan. „Nous nous exprimons de reconnaître que des désirs de rapprochement et de collaboration avec la Belgique sont exprimés aujourd'hui dans des milieux qui, antérieurement, ne voulaient prendre en considération que les seuls droits de la Hollande au trafic du Rhin. Cette évolution des esprits est due en grande partie à la franchise des hommes d'Etat hollandais, qui n'ont pas hésité à montrer qu'il n'était ni équitable ni logique de ne vouloir concéder qu'un canal dont le tracé serait défectueux. Sans doute faudra-t-il considérer comme définitivement abandonné le projet Anvers-Moerdijk tel qu'il fut conçu en 1926, mais il devra en être de même de tout passage obligé par le Hellegat, ou d'un projet du canal actuel amélioré. On peut être assuré que le Parlement belge ne ratifiera jamais une solution qui ne ferait que déplacer les difficultés et qui ne présenterait pas une voie d'eau aussi bonne, sure et commode que celle qui existait avant 1867.”

De opmerkingen van den heer Jussiant, meer in het bijzonder waar hij gewaagt van de openhartigheid, waarmede onze Regeering zou hebben verklaard, dat het billijk noch rechtvaardig zou zijn indien ons land alleen zou willen medewerken aan het tot stand komen van een kanaal met een gebrekkig tracé, lijken ietwat geforceerd. Zeker leeft in breedten kring hier te lande de wensch om bestaande meeningsgeschillen te overbruggen en een voor beide landen vruchtbare samenwerking mogelijk te maken, maar dan dienen ook de belanghebbenden in België tot het inzicht te komen, dat deze wensch niet anders kan worden verwezenlijkt dan door bereidwilligheid van beide partijen om een aannemelijken grondslag te vinden. In een zoodanige sfeer passen kwalijk verzekeringen „dat het Belgisch Parlement nimmer zijn fiat zal geven aan een verbinding, die niet minstens even goed, veilig en gemakkelijk is als die, welke vóór 1867 bestond”. Dit moge oppervlakkig den indruk wekken van fiere vastberadenheid, maar een dergelijk praematuur betoog „ex cathedra” is nauwelijks geschikt om een atmosfeer van wederzijdschen goeden wil te scheppen.

Een zelfden, ietwat belliqueuzen geest ademen 's heeren Jussiant's uitlatingen op het stuk der compensatie-premies. Men mist hier trouwens den logischen gedachtengang.

Eerst heet het: „Loin d'être une arme de combat, les primes de compensation ont été à leur création un moyen de défense de notre trafic rhénan dont nous constatons une diminution alarmante". Maar de heer Jussiant voelt blijkbaar de zwakheid van een dergelijk betoog en stelt dan ook iets later: „Il est incontestable qu'une proportion de marchandises massales est une nécessité impérieuse pour l'équilibre du mouvement maritime des ports. Il est difficile de concevoir pourquoi, en vertu de quels principes, ou en vertu de quelles obligations les ports belges et spécialement Anvers, devraient être privés ou faire abandon du trafic de ces marchandises."

Zoo wordt de zaak, waarom het gaat, echter onzuiver gesteld. Niemand zal Antwerpen, noch den Belgischen havens het recht betwisten om op normale wijze te trachten vervoer te verkrijgen, zelfs indien zulks ten koste van Rotterdam gaat. Geheel anders wordt het echter, indien men langs kunstmatigen weg deze doelstelling tracht te verwezenlijken. De heer Jussiant moge al betoogen, dat het complex maatregelen en factoren niets kunstmatig heeft, dat aanvankelijk de compensatie-premies een zuiver defensief karakter droegen, de werkelijkheid is heel wat minder onschuldig, zooals Rotterdam, dat tegenover een dergelijken „defensieven aanval" volkomen machteloos staat, dagelijks ondervindt. Ook hier aan het slot wederom een waarschuwing die, wellicht „defensief" bedoeld, nochtans zeer agressief klinkt. „Si cependant le Gouvernement de La Haye croyait devoir instaurer un régime qui nuirait à l'activité normale (cursiveering van mij, C. V.) des port belges, nous sommes assurés qu'il y serait répondu immédiatement de façon pleinement adéquate. Ce serait là une déplorable entrée en matière pour des négociations dont les principaux éléments de succès sont la confiance et, dans toute la mesure du possible, le respect des intérêts réciproques." „Les hommes d'Etat hollandais" houden het zich voor gezegd!

Ik moge hier afstappen van de jaarrede van den heer Jussiant om tot een nadere beschouwing van den gang van zaken in de haven van Antwerpen zelf over te gaan. Allereerst trekt de aanzienlijke stijging van het aantal schepen en den bruto inhoud de aandacht:

1935		1934	
Aantal schepen	Bruto reg. tonnen	Aantal schepen	Bruto reg. tonnen
11.125	18.068.533	10.305	16.839.835

Bij het schrijven van dit artikel zijn de juiste cijfers over de totale goederenbeweging in de haven van Antwerpen gedurende 1935 nog niet bekend. Niettemin blijkt uit onderstaande vergelijkende tabellen voldoende, dat de stijging zich in de haven van Antwerpen niet slechts beperkt tot het aantal schepen en de tonnenmaat, maar zich ook wel degelijk uitstrekt tot het goederenvervoer zelf.

Uit zeeschepen geloste goederen				In zeeschepen geladen goederen			
Hoeveelh. in metr. tonnen		Waarde in Frs.		Hoeveelh. in metr. tonnen		Waarde in Frs.	
1 Nov. '33-1 Nov. '34	10.671.650	10.651.955.000	9.797.002	11.020.085.000	1 Nov. '34-1 Nov. '35	10.776.276	12.216.508.000
	+ 104.626	+ 1.564.563.000	+ 1.839.257	+ 2.031.966.000			
Uit binnenschepen geloste goederen				In binnenschepen geladen goederen			
Hoeveelh. in metr. tonnen		Waarde in Frs.		Hoeveelh. in metr. tonnen		Waarde in Frs.	
1 Nov. '33-1 Nov. '34	4.202.247	2.631.320.000	3.027.577	2.420.887.000	1 Nov. '34-1 Nov. '35	4.912.780	3.282.009.600
	+ 710.547	+ 650.689.000	+ 78.447	+ 40.981.000			

Goederenvervoer per spoor naar en van Antwerpen.

Ontvangen goederen (in metr. tonnen).				
Jaar	Binnenl.	Buitenl.	Totaal	
1931	3.411.880	2.234.779	5.646.659	
1932	2.628.643	1.596.500	4.225.143	- 1.421.516
1933	2.703.824	+ 75.181	1.751.088	+ 154.588
1934	2.800.079	+ 96.255	1.827.761	+ 76.673
1935	3.455.438	+ 655.359	1.825.073	+ 2.688
Verzonden goederen (in metr. tonnen).				
Jaar	Binnenl.	Buitenl.	Totaal	
1931	2.573.315	866.625	3.439.940	
1932	2.000.939	544.246	2.545.185	- 894.755
1933	1.948.519	- 52.420	628.565	+ 84.319
1934	2.089.275	+ 139.756	619.730	- 8.835
1935	2.040.419	- 47.856	589.553	- 30.177

Het aantal spoorwagens geeft gedurende de eerste elf maanden 1934/1935 het volgend beeld:

	1934		1935	
	Aantal beladen wagons Aangekomen	Aantal beladen wagons Verzonden	Aantal beladen wagons Aangekomen	Aantal beladen wagons Verzonden
Januari	33.052	31.098	29.102	22.740
Februari	29.070	28.017	23.869	20.390
Maart	34.063	32.100	24.837	23.397
April	30.605	31.864	20.974	23.192
Mei	30.236	36.812	22.329	23.303
Juni	35.001	36.705	22.418	21.327
Juli	29.283	34.205	25.057	26.044
Augustus	36.110	39.549	24.866	23.592
September	35.912	44.021	25.379	23.213
October	37.324	48.316	25.369	26.622
November	33.716	34.820	24.558	25.538
	364.372	397.507	268.758	259.853
		+ 33.135		- 8.900

Bijzondere aandacht verdient het streven van Antwerpen om een steeds grooter deel van het massaal verkeer tot zich te trekken. Stocatra verwerkte in het afgelopen jaar met zijn laad- en losbruggen meer dan 2.5 miljoen tons massaal goed, t.w. erts en kolen en men zit in Antwerpen niet stil. Evenals zulks wel eer geschiedde met de drijvende graanelevators, wordt voortdurend aandacht geschonken aan de eischen, die thans het massaal vervoer stelt. De huidige outillage is ontoereikend. Maar de achterstand op het stuk van machinale lossing wordt ingehaald. Spoedig worden aan de reeds in bedrijf zijnde vier bruggen twee nieuwe, zij het ook van kleiner capaciteit, t.w. 8 tons, toegevoegd. Ten behoeve van de schepen van grootere type worden twee bruggen met een capaciteit van 15 tons gebouwd; in de begroting voor 1936 is hiervoor reeds een bedrag van 9 miljoen francs uitgetrokken. Hoe snel het massaal-verkeer groeit, blijkt duidelijk uit de door Stocatra verwerkte hoeveelheden, t.w.:

1931 (Augustus/December)	365.000 tons
1932	1.086.000 "
1933	1.457.000 "
1934	1.727.000 "
1935	ruim 2.500.000 "

In tegenstelling met Rotterdam, waar de aanvoer van graan gedurende het afgelopen jaar met bijna 700.000 tons tot 2.481.451 tons terugliep, toont Antwerpen een veel minder ongunstig beeld:

Januari/October 1934	2.846.695 tons
" " 1935	2.660.661 "

Zoo wordt de positie van Rotterdam, weleer de transitohaven bij uitnemendheid van massagoed, mede door het streven om den Duitschen ertsaanvoer en kolenuitvoer over Emden en Bremen zooveel mogelijk te stimuleeren, voortdurend meer ondermijnd, waar tegenover staat een nog steeds toenemend stukgoedverkeer en in snel tempo stijgend massavervoer over de haven van Antwerpen.

De scherp stijgende lijn, die het scheepvaart- en goederenverkeer in de haven van Antwerpen, met name in het afgelopen jaar toont, houdt onmiddellijk verband met de verdere ontwaarding van het Belgisch betaalmiddel. Dit voordeel nu wenscht men in Antwerpen onder geen beding prijs te geven. Of schoon de haven-exploitatie aanzienlijke tekorten oplevert, verzet men zich krachtig tegen iedere verhooging der havenkosten. Een poging, door één der fracties van den Antwerpschen Gemeenteraad, na de hernieuwde devaluatie van den Franc gedaan, om zonder verwijf over te gaan tot verhooging der retributies met 25 à 30 pCt., leverde geen resultaat op. Het is niet onvermakelijk na te gaan, welke argumenten door belanghebbenden tegen een dergelijke verhooging worden aangevoerd.

Allereerst wordt geponeerd, dat, waar één der voornaamste doelstellingen der Belgische Regeering is de werkloosheid zooveel mogelijk tegen te gaan, een ver-

wärtige Frachtverhältnis bestehen bleibt, wird es nicht gelingen einen nennenswerten Teil des Saarverkehrs, insbesondere in Eisen und Stahl, über deutsche Häfen zu ziehen. Es wäre deshalb sehr erwünscht wenn die Reichsbahn recht bald eine Revision der Frachtenlage zu Gunsten der deutschen Seehäfen vornehmen würde."

Verwacht mag worden, dat de Deutsche Rijksspoorwegen, zwiçhtend voor „die zähe Arbeit" der belanghebbenden te Bremen, óók ten aanzien van het Saargebied „verständnissvolle Unterstützung" zullen verleenen! Deze laatste toch, gevoegd bij het streven om den Duitschen in- en uitvoer zooveel mogelijk over de Deutsche Noordzeehavens te leiden, zijn oorzaak, dat in verhouding tot den zoozeer ingekrompen buitenlandschen handel van het Deutsche Rijk, de goederenbeweging in de Hamburgsche haven de laatste jaren vrij stabiel is gebleven en havens als Bremen en Emden kwantitatief aanzienlijken vooruitgang hebben geboekt:

Tijdvak Januari/October.
(In duizenden tonnen.)

	1933	1934	1935
Hamburg	16.150	16.300	16.200
Bremen	3.650	5.019	5.319
Emden	3.850	5.180	5.600

Wanneer men nu bedenkt, dat de vermeerdeerde goederenbeweging in de beide laatstgenoemde havens goeddeels te danken is aan de krachtige stijging van het massaal-vervoer, dat *onttrokken* wordt aan de Rotterdamse haven, die bovendien, zooals gebleken is, ten aanzien van het massagoed tevens voortdurend terrein verliest door de concurrentie van Antwerpen, dan wordt het duidelijk, dat de actie, welke Rotterdam voert, beter lot verdient dan deze tot dusver van Regeeringszijde ten deel viel. Zoowel Antwerpen als de Deutsche havens, het zij hier nog eens met nadruk gesteld, trachten met *kunstmatige* middelen zooveel mogelijk verkeer tot zich te trekken. Rotterdam staat tegenover dit alles volkomen machteloos. Particulier initiatief, energie, noch „eigene zähe Arbeit", zooals Bremen dit met ietwat misplaatste ingenomenheid van zich zelf constateert, vermogen hier iets te bereiken. Tegen maatregelen van autarkische strekking, zoomin als tegen tijdelijke voordeelen van muntontwaardiging haat „aanpassing". Hier ligt een even duidelijke als onafwijsbare taak voor de Landsregering, die moge bedenken, dat de grondslagen, waarop het verkeer in Nederland's eerste havenstad rust, steeds meer worden ondermijnd naarmate de beslissing langer wordt uitgesteld. Het politieke spel, waarop ik reeds eerder doelde, moge oppervlakkig bezien niet van humor ontbloot zijn; het terugkaatsen van den bal van Den Haag naar Rotterdam v.v., een eindstrijd zou Wimbledon waardig zijn, Overheid en Landsregering mogen bedenken, dat hierdoor vitale *landsbelangen* blijvend schade lijden. Wanneer wordt het verlossende woord gesproken?

C. VERMEY.

AANTEKENINGEN.

Staatssteun aan den Z.-Afrikaanschen Landbouw.

In de „Economic Review" van de Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika bespreekt Prof. Dr. C. G. W. Schumann de in Zuid-Afrika getroffen steunmaatregelen voor den Landbouw.

Reeds vanouds wordt de Landbouw gesteund. „Help the farmer" is in Zuid-Afrika een oude slagzin en de eerste in 1793 opgerichte bank had al als voornaamste doel het verstrekken van kapitaal aan de boeren. Alvorens de eigenlijke maatregelen te bespreken staat Prof. Schumann stil bij de agrarische depressie van 1929 tot eind 1932, toen Zuid-Afrika den gouden standaard verliet. Omdat er geen statistieken bestaan, zooals in de Vereenigde Staten, waarin wordt aangegeven de verhouding tusschen de prijzen van de landbouwproducten en de door de boeren gekochte

goederen en waardoor de werkelijke koopkracht dus wordt weerspiegeld, gebruikt hij de cijfers van in- en uitvoer. De toestand van den Landbouw blijkt ook na 1932 slechts zeer weinig te zijn verbeterd.

De steunmaatregelen kunnen in twee groepen worden verdeeld:

- a. maatregelen van directen en indirecten steun, afgezien van de maatregelen van prijscontriële;
- b. maatregelen van prijscontriële.

Onder de eerste groep vallen van 1916—1935 niet minder dan 77 wetten en besluiten. Tengevolge van de depressie was de Regeering verplicht in 1931 den boeren staatsleeningen te geven, om deze daardoor van de op hen drukkende lasten te bevrijden. Hiervoor werd een bedrag van £ 5.000.000 gevoteerd. Zeer belangrijk was ook de in 1933 afgekondigde wet, welke voorzorg in een verlaging van de hypotheekrente. De rente op landbouwhypotheeken was tot dusver 6 à 8 pCt. geweest en werd nu op 5 pCt. teruggebracht. Het Rijk nam hiervan 1½ pCt. voor zijn rekening, zoodat de hypotheeknemer 3½ pCt. te betalen had.

Tot de tweede groep behooren alleen die maatregelen, welke kunnen worden beschouwd als te zijn ingevoerd als een direct gevolg van de agrarische depressie en waartoe o.a. invoerrechten en exportsubsidies behooren.

De prijscontriële heeft den binnenlandschen prijs op een hoog niveau doen blijven en daardoor een sterke uitbreiding van de productie tengevolge gehad. Zoo bijv. van suiker en tarwe, tabak, vleesch, e.a.

Steun aan het boerenbedrijf acht Professor Schumann in depressietijd zeer zeker verantwoord, doch het overheidstoezicht wordt tegenwoordig veelal zonder systeem uitgeoefend en door regionale belangen beheerscht. Vooral ten aanzien van landbouwbelangen is dit een groot gevaar en het risico, dat de controleerende lichamen te veel macht wordt gegeven, is zeker niet denkbeeldig. Hoe belangrijk de Regeeringscontriële dan ook zijn mag, in de long run is het farming-bedrijf meer gebaat bij juiste voorlichting en opvoeding dan bij een directen Staatssteun, welke de prijzen voor agrarische producten kunstmatig opdrijft.

INGEZONDEN STUKKEN.

BEPERKING VAN DE MELKPRODUCTIE EN RATIONA-LISEERING VAN HET MELKVEEHOUDERSBEDRIJF.

Dr. Ir. M. D. Dijt schrijft ons:

Bij den groei van het economisch leven, derhalve van de geheele samenleving, uit primitieve vormen tot het hoog ontwikkelde stelsel van de laatste kwart eeuw, zijn de afzonderlijke producenten hoe langer hoe minder voor eigen behoeftenvoorziening gaan voortbrengen en hoe langer hoe meer voor de markt. In verband hiermee werden prijs en rentabiliteit meer en meer richtinggevend voor de productie, hoewel de voortbrenging op zichzelf in belangrijke mate gebonden was, is en blijft aan zeer moeilijk rekbare banden van de „status quo".

Uitwijkingen in de richting van de voortbrenging onder invloed van prijs en rentabiliteit werkten op het economische leven in het algemeen, doch op den landbouw in het bijzonder langzaam door, gingen daarbij op den duur steeds te ver, om dan weer door tegengesteld gerichte krachten naar de andere zijde terug te keeren.

De algemeene en bijzondere conjunctuurschommelingen, die daarbij optraden, gaven tot voor kort aan de Regeeringen weinig of geen reden tot ingrijpen. Het achter de markt aanloopen van de producenten gaf wel aanleiding tot individueele, doch niet tot algemeene rampen.

Met het optreden van de huidige depressie is dit anders geworden. Nu grijpen de Regeeringen diepgaand in. Een kernfout, welke hierbij gemaakt wordt, is, dat de uitslagen van productie en conjunctuur op verschillende punten worden verergerd door het gebrek aan vooruitzien en het in ernstige mate achter-

de-markt-aanloopen. Tegelijkertijd echter ontstaat een streven naar het ongedaan maken van de ontwikkeling van de laatste eeuw, derhalve een streven naar meer primitieve economische vormen.

In het begin van de crisis (1930—1931) gold in Nederland: de akkerbouw heeft geen toekomst meer, ons land moet zich derhalve meer toe gaan leggen op tuinbouw, veeteelt, bloembollencultuur, enz. Nu (in 1934—1935) geldt weer: onze exportproductie heeft geen toekomst meer, ons land moet zich derhalve meer toe gaan leggen op akkerbouw (verbouw van voedergrassen).

In het begin van de crisis gold: Nederland wordt rijk van de crisis, onze benodigde grondstoffen (o.a. voergranen) zijn spotgoedkoop en onze exportproducten (o.a. zuivelproducten) zijn goed loonend. Nu geldt weer: Nederland exporteert zich arm, de kostprijs van de met behulp van geïmporteerd voer geproduceerde melk is te hoog.

Zonder eenig begrip van het economische proces, waarin beide genoemde toestanden (1930—1931 en 1934—1935) fasen zijn, die logisch op elkaar moesten volgen, heeft men zoodanig ingegrepen en getheoretiseerd, dat de amplitude van de golf in 'hooge mate is verergerd, tot onberekenbare schade van ons land. Draafde men in het begin van de crisis onder aanvoering van de Regeering door in de richting: uitbreiding van de veeteelt, zoo is het streven naar beperking onder dezelfde aanvoering den laatsten tijd nog veel rampzaliger. Want, stelde men zich in 1930—1931 nog voor te komen tot verdere „ontwikkeling” van het economische leven, nu in 1935—1936 overwegen de stemmen van hen, die „terug” willen, waarbij een gevaarlijk défaitisme bezig is te ontstaan.

Een typisch voorbeeld daarvan is het artikel van Dr. D. Hoek¹⁾ onder bovengenoemden titel. Uitgaande van de juistheid van het principe van de melksteunbeperking, dat onder het ministerschap van Mr. Steenberghe²⁾ werd naar voren gebracht eindigt hij met een beschouwing over „kostprijzen” van melk, eenerzijds met behulp van gras en hooi, anderzijds met buitenlandsch krachtvoer geproduceerd.

De eerst door Dr. Hoek aangehaalde uitspraak, die van Minister Steenberghe, luidt: „Uw beschouwingen zouden juist zijn, wanneer de veestapel hier te lande was een aangepaste veestapel, d.w.z. een veestapel, welke geheel met voedermiddelen, in het eigen bedrijf geproduceerd, zou worden gevoed... Het vee, dat echter boven den aangepasten veestapel wordt gehouden, wordt feitelijk geheel met buitenlandsch krachtvoer gevoed.” En de volgende uitspraak, die van den heer Krediet, luidt: „Degene, die geen koe te veel heeft in verband met het beschikbaar gras- en hooiland, zal dienen na te gaan, of hij ook nog kan bezuinigen op het bijgekochte krachtvoer... Heeft de veehouder wel te veel koeien in verband met het beschikbare voedsel van het door hem gebruikte land, dan brengt zijn eigen belang het mee, dat hij gaat inkrimpen.” De eerste uitspraak is van de Regeering, die voor het algemeen belang heeft te waken, de tweede is van een ambtenaar in dienst van de zuivelboeren.

Er zou derhalve op grond van dit verschil in behartiging van algemeen en van groepsbelang ook verschil in bedoeling aanwezig kunnen zijn. En nu moet de boer, hoe dan ook, in zijn bedrijf eigen belang zoeken en wanneer dit eigenbelang hem op het oogenblik dwingt te beperken, dan zou dit wel eens tegenovergesteld kunnen zijn, niet alleen aan het algemeen belang, doch ook aan het toekomstig belang van den boer zelf. Maar wanneer de Regeering een „aangepaste” veestapel er een noemt, die niet met

buitenlandsch krachtvoer wordt gevoed, dan vraagt men zich met angst af, hoe men zich de „aanpassing” toch wel denkt. Het primitivisme, dat daaruit spreekt, zou kunnen leiden tot nog verdere „aanpassing”. Bijv. „een fabriek, waarvan het personeel (met gezinnen) nog voedsel op de markt koopt en welke niet zelf de voor het personeel noodige voeding en kleeding voortbrengt, is geen aangepaste fabriek.” In een dergelijke gedachtengang past geen ontwikkeld, gedifferentieerd productiestelsel als het Westersche van de 20ste eeuw.

Wanneer de Regeering privaat-economisch gaat denken, zooals hier in Nederland bij de crisispolitiek blijkt, komt men tot de meest paradoxale resultaten en dan zou het „aangepaste” economische leven er wellicht gaan uitzien, zooals dat van de Middeleeuwen — indien teruggang zonder vernietiging van de cultuur mogelijk was!!!

De groote uitbreiding van onzen veestapel, waarop Dr. Hoek wijst, was mede een gevolg van de opvattingen in het begin van de crisis. In landen, waar de Regeeringspolitiek niet zoo sterk achter de markt georiënteerd was als in ons land, had in die jaren ook een uitbreiding van den veestapel plaats, doch lang niet zoo erg als bij ons.

Maar de beperking, die men nu beoogt, begint eerst in getallen (dus statistisch) merkbaar te worden in 1937, 1938 en 1939, terwijl het economisch proces dan naar alle waarschijnlijkheid weer een phase zal hebben bereikt, waarin een grotere veestapel zou passen! Men moet hierbij ook niet vergeten, dat vóór de uitbreiding, die na 1930 optrad, onze veestapel een paar jaren van teruggang had meegemaakt!

Wanneer nu Dr. Hoek in zijn verdere betoog klaagt, dat de uitbreiding van den veestapel alleen mogelijk was door den aanschaf van buitenlandsch veevoer, dan zij opgemerkt, dat zoiets in de eerste phase van de tegenwoordige crisis juist als gewenscht werd beschouwd.

Erger wordt het, wanneer hij gaat beweren: „Zoo heeft dan ook de melk, afkomstig van een uit de voederopbrengst van in eigen bedrijf gevoederde koe, een geheel anderen kostprijs dan de melk, afkomstig van een koe, die met van buiten verkregen (d.i. praktisch: geïmporteerde) voedermiddelen gevoederd wordt. De kostprijs van de laatste is aanmerkelijk hooger dan die van de eerste; de boter, vervaardigd met behulp van de laatste, kost aanmerkelijk meer dan die, vervaardigd met behulp van de eerste.”

In de eerste plaats is het begrip „kostprijs” van boter zeer vaag en bijv. nog in het geheel niet ontwikkeld bij de Batavieren, die voor eigen behoeften produceerden en in een bedrijf als de veehouderij ook nu nog niet „toepasselijk”. Doch in de tweede plaats is de bewering, als zou de kostprijs in een autark¹⁾ bedrijf veel lager zijn dan in een heterark, geheel onjuist. Hoe „autarkischer” de bedrijven, hoe minder ze überhaupt met kostprijzen te maken hebben en hoe „heterarkischer”, hoe meer. Daarom is bijv. de vergelijking van kostprijzen van graanproducenten in meer primitieve streken (als Argentinië) met die van meer ontwikkelde streken even zinloos als kostprijsvergelijkingen in autarke en heterarke bedrijven. Men zou op grond van deze en andere beweringen tenslotte tot de conclusie komen, dat alleen die bedrijven, welke „zonder kostprijs” werken, reden van bestaan hebben en dat derhalve onze geheele Westersche samenleving dient te verdwijnen.

Wanneer Dr. Hoek nu aan het eind van zijn betoog tot de conclusie komt, dat in de eerste plaats gestreefd zal moeten worden naar een afsnijden van dezen duren botertop door het terugbrengen van den melkveestapel tot wat Minister Steenberghe destijds een „aangepaste veestapel” heeft genoemd, dan meenen wij daartegenover op grond van een meer dyna-

¹⁾ Zie E.-S.B. van 22 Januari 1936.

²⁾ Natuurlijk denken wij er hierbij geen oogenblik aan Minister Steenberghe verantwoordelijk te stellen voor deze politiek. Hij was als niet-deskundig op agrarisch-economisch gebied overgeleverd aan zijn deskundige adviseurs.

¹⁾ Laat ons voor het gemak de bedrijven, die geen buitenlandsch krachtvoer nodig hebben „autark” noemen en die, welke dat wel gebruiken, „heterark”.

mische visie op het economische proces tot een precies tegenovergestelde conclusie te moeten komen. Wij moeten alle krachten inspannen om onze veestapel en zuivelproductie op peil te houden, ten einde voor het heden arbeidsgelegenheid te behouden en voor de toekomst niet met leege handen te zitten, wanneer aan onze exportproducten tegen hogere prijzen weer behoefte ontstaat. De behoefte zelf bestaat ook nu wel, is echter door de algemeene economische politiek zoodanig, dat momenteel de kostprijzen van de „heterarke” bedrijven niet gedekt worden.

Afgezien hiervan zou met productiebeperking geen rationalisering ontstaan, waarvan „kostprijzverlaging” het gevolg zou zijn, integendeel. De kwestie van de vaste lasten speelt ook hier een rol.

Ik heb gemeend wat nader te moeten ingaan op de verkeerde voorstellingen in het artikel van Dr. Hoek, omdat deze voorstellingen heden ten dage algemeen heerschen en de geheele crisispolitiek van onze Regering bepalen. Vanzelfsprekend is hierover meer te zeggen, doch dan zou dit artikel een omvang krijgen, waarbij het niet meer in dit weekblad zou passen.

Maar hoogst noodzakelijk is het, op grond van juiste begrippen van het economische proces, te komen tot een redelijke conjunctuurpolitiek, welke tot nu toe onmogelijk is door het te statische, onredelijk-verstandelijke denken, dat zich niet met het proces (= de ontwikkeling), maar slechts met het oogenblik van heden bezig houdt, waardoor de samenleving tot zelfvernietiging in plaats van tot ontwikkeling komt.

N a s c h r i f t. Voor dit statistisch blad heb ik een statisch betoog op zijn plaats geacht. Ir. Dijt meent, dat het dynamisch had moeten zijn. Heeft hij nu met zijn dynamisch tegenbetoog mijn statische argumenten ontzenuwd? Ik heb den indruk, dat het er aan voorbijgaat, zooals een symphonie voorbijgaat aan een schilderij.

Mijn stellingen waren deze. 1. *De melkveestapel is sinds 1930 met 136.000 melk- en kalkkoeien uitgebreid.*

2. *Voor deze beesten levert de Nederlandsche bodem geen voedsel op.*

3. *Zij leven dientengevolge uitsluitend van geïmporteerd voer.*

4. *Het voederen met importvoer (graan en veevoer) is duurder dan het voederen met binnenlandsch voer (in hoofdzaak gras en hooi).*

5. *Het produceeren van melk (en dus van boter), afkomstig van de boventallige beesten, brengt dan ook hogere uitgaven mee dan het produceeren van melk, afkomstig van wel op binnenlandsch voer levend vee.*

6. *Het neerdrukken van den melkveestapel tot op het niveau van den „aangepasten veestapel” drukt dus tevens den kostprijs van de melk, en daarmee die van de boter, omlaag.*

De heer Dijt is van oordeel, dat de aan het economische leven eigen dynamiek wel spoedig weer aardig wat vraag naar dure boter zal doen ontstaan. Het is zijn goed recht, optimistisch te zijn, maar optimistisch of niet, de hier verkondigde meening raakt in geen enkel opzicht mijn betoog. Zoo is het ook met de rest van zijn stuk. Het laat mijn stellingen volkomen onaangetast.

Ik zou hier dus gevoegelijk kunnen eindigen. Alleen, ik kan de aanvechting niet weerstaan, op enkele slakjes, die ik in den luthof van den heer Dijt zie rondkruipen, een bescheiden korreltje zout te leggen.

1. Is het juist, dat vóór de uitbreiding, die na 1930 optrad, onze veestapel een paar jaren van teruggang had meegemaakt? In letterlijken zin is dit juist. Een statistische curve is echter zoo goed als nooit regelmatig. De wijze, nu, waarop de heer Dijt zich van de in de veestapel-curve optredende onregelmatigheden bedient, werkt er weinig toe mee, bij den lezer een juist beeld op te roepen. Tellingen, trouwens, zijn er na 1921 en vóór 1930 niet geweest. Een grafiek, voorkomend in het Driemaandelijksch Overzicht der Regering (dl. I, blz. 146) geeft echter de volgende geschatte cijfers te zien (rundveestapel, inclusief stieren en jongvee):

1921	2.063.000	1928	2.600.000
1922	2.300.000	1929	2.570.000
1923	2.230.000	1930	2.366.000
1924	2.330.000	1931	2.500.000
1925	2.520.000	1932	2.770.000
1926	2.610.000	1933	2.900.000
1927	2.650.000		

2. Het afwijzen van het begrip „kostprijs”, speciaal voor de op die bedrijven geproduceerde melk, waar het melkvee in hoofdzaak leeft op gras en hooi, is een gemakkelijk middel, om zonder gelijk te hebben, toch gelijk te krijgen. Algemeen wordt aangenomen — en ook de heer Dijt zal dit wel niet bestrijden —, dat althans in de boterstreek de gemiddelde melkveehouder zijn kosten dekt, wanneer hij $4\frac{1}{2}$ à 5 cent per kg melk ontvangt. Berekent men echter wat de melk, afkomstig van koeien (met hun aanhang van stieren en jongvee), die alleen op graan en veevoer zouden leven, uitsluitend aan veevoer zou kosten, dan komt men tot een aanmerkelijk hooger bedrag. Voor de juistheid van mijn stelling voldoende bewijs.

3. Anders dan de heer Dijt en heel veel anderen met hem meenen, speelt de kwestie van de vaste lasten hier in het geheel geen rol. Wanneer een kg melk, afkomstig van de boventallige koeien, alleen aan veevoer al méér kost dan de gemiddelde kostprijs per kg van alle melk tezamen, inclusief de vaste lasten, bedraagt, dan is het duidelijk, dat die melk voor geen rooie duit in de vaste lasten kan bijdragen. H.

ONTVANGEN BOEKEN.

Preisabreden im Schweizerischen Hotelgewerbe door Dr. Karl Felix. (Basel 1934; Uitgave van de Schweizer Hotelier-Verein).

Een toetsing van het kartelvraagstuk aan een voorbeeld uit de hotelindustrie. De schrijver ontkent, dat de prijspolitiek van de S.H.V. onjuist is geweest en grondt deze uitspraak op het feit, dat het Zwitsersche hotelbedrijf in z.g. normale tijden voor $\frac{1}{2}$ exportindustrie is. De hoogte van de minimumprijzen van verschillende hotelklassen moet zich naar de buitenlandse concurrentie richten.

Na het schrijven van dit boek is het vraagstuk van de prijspolitiek van de Zwitsersche hotels van een academisch onderwerp tot een vraagstuk van praktische politiek geworden, in verband met de actie voor het Hotelplan.

Die Mollusken des Phozäns von Boemiasjoe (Java) door C. H. Oostingh. Wetenschappelijke Mededeelingen No. 26 van den Dienst van den Mijnbouw in Ned.-Indië. (Bandong 1935; Prijs f 2.50).

Aanvoeren in tons van 1000 kg.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Jan./1 Febr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	26 Jan./1 Febr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	29.281	104.031	105.161	—	1.165	775	105.196	105.936
Rogge	5.674	23.407	21.619	—	—	—	23.407	21.619
Boekweit	1.019	2.594	3.826	—	—	—	2.594	3.826
Mais	9.741	77.903	82.437	2.800	13.257	7.171	91.160	89.608
Gerst	2.134	36.790	17.825	200	1.258	1.265	38.048	19.090
Haver	430	7.061	5.470	—	—	—	7.061	5.470
Lijnzaad	1.227	16.689	6.210	3.400	15.880	20.255	32.569	26.465
Lijnkoek	760	4.780	27	—	—	—	4.780	27
Tarwemeel	50	1.825	1.848	75	444	695	2.269	2.543
Andere meelsoorten	300	3.094	4.819	142	494	551	3.588	5.370

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Wissels. 2 1/4 Febr. '36	Lissabon 5 13 Dec. '34
Bk. Bel. Binn. Eff. 3 1/4 Febr. '36	Londen 2 5/8 Juni '32
Vrach. in R.C. 3 1/4 Febr. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Febr. '34
Batavia 4 1 Juli '35	Oslo 3 1/2 22 Mei '33
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 4 9 Jan. '36
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4 28 Aug. '35	Pretoria 3 1/2 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 5 9 Sept. '35
Budapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio 3.65 2 Juli '33
Dantzig 5 21 Oct. '35	Weenen 3 1/2 10 Jul. '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau ... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen ... 3 1/2 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk. 2 1/2 3 Mei '55

OPEN MARKT.

	1936				1935	1934	1914
	2 Febr.	27 Jan./1 Febr.	20/25 Jan.	13/18 Jan.	28 Jan./2 Febr.	29 Jan./3 Febr.	20 24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1 3/4	1 3/4-2	1 7/8-2 1/4	2 1/8-1 1/4	5/8	3/8-1/2	3 1/8-3 1/16
Londen Daggeld... Partic. disc.	1 1/2-1	1 1/2-1	1 1/2-1	1 1/2-1	1 1/4-1	5/8-1	1 3/4-2
Berlijn Daggeld... Partic. disc.	3 1/4-1 1/2	2 3/4-3 1/2	2-3	2-3	3-4 1/8	4 1/4-5 1/4	—
New York Daggeld 1) Partic. disc.	3/4	3/4	3/4	3/4	1	1	1 1/4-2 1/4

1) Koers van 1 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
28 Jan. 1936	1.45 15/16	7.29 1/8	59.26	9.73 1/4	24.86	100%
29 " 1936	1.46 3/16	7.28 1/8	59.27	9.72 1/4	24.84	100%
30 " 1936	1.45 15/16	7.29 1/8	59.27	9.72 1/4	24.87	100%
31 " 1936	1.45 15/16	7.28 1/8	59.27	9.73 1/4	24.84 1/2	100%
1 Febr. 1936	1.45 1/2	7.28 1/8	59.28	9.73 1/2	24.83 1/2	100%
3 " 1936	1.45 1/2	7.29 1/8	59.28	9.73 1/2	24.85	100%
Laagste d.w. 1)	1.45 3/8	7.27 1/8	59.20	9.71 1/2	24.81	100%
Hoogste d.w. 1)	1.46 1/2	7.29 1/8	59.32 1/2	9.74	24.90	100%
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.26 3/4	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
28 Jan. 1936	47.97	—	6.10 1/2	1.10	—	20.17
29 " 1936	47.98	—	6.10 1/2	1.10	—	20.15 1/2
30 " 1936	47.97	—	6.10 1/2	1.10	—	20.15
31 " 1936	47.99	—	6.12	1.10	—	20.16
1 Febr. 1936	47.98	—	6.12 1/2	1.10	—	—
3 " 1936	48.02	—	6.11	1.10	—	20.16
Laagste d.w. 1)	47.97 1/2	—	6.08	1.05	—	20.05
Hoogste d.w. 1)	48.02 1/2	27.75	6.14	1.15	—	20.20
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
28 Jan. 1936	37.60	32.57 1/2	36.65	3.21	40%	1.46%
29 " 1936	37.60	32.55	36.65	3.22	40 1/2%	1.46 1/8%
30 " 1936	37.65	32.60	36.67 1/2	3.22	40 1/2%	1.46 1/8%
31 " 1936	37.60	32.55	36.65	3.22	40 1/2%	1.46 1/8%
1 Febr. 1936	37.57 1/2	32.52 1/2	36.62 1/2	3.22 1/2	40 1/2%	1.45 1/8%
3 " 1936	37.62 1/2	32.57 1/2	36.65	3.22	40%	1.46 1/8%
Laagste d.w. 1)	37.45	32.40	36.40	3.18	39%	1.45 1/8%
Hoogste d.w. 1)	37.70	32.65	36.75	3.24	40%	1.46 1/8%
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95%	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't ieste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
28 Jan. 1936	4.99 1/8	6.66	40.65	68.50
29 " 1936	5.00 1/8	6.67	40.70	68.63
30 " 1936	5.00 1/8	6.68 3/8	40.75	68.69
31 " 1936	5.00 1/8	6.69 1/16	40.80	68.75
1 Febr. 1936	5.00 3/8	6.69	40.76	68.77
3 " 1936	5.03 3/8	6.69 1/2	40.82	68.81
4 Febr. 1936	4.87 1/16	6.56 1/4	39.95	67.27
Muntpariteit..	4.86	3.90%	23.81 1/4	40%

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Jan. 1936	25 Jan. 1936	27 Jan. 1936	1 Febr. '36 Hoogste	1 Febr. 1936
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	520	520	520	520	520
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 3/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2
Buenos Aires 1)	p. peso p. £	18.25	18.15	18.00	18.20	18.05
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 5/32	1/6 3/32	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 1/2
Constantin...	Piast. p. £	615	616	615	616	615
Hongkong ..	Sh. p. \$	1 3/4	—	1 3/8	1/4	1 3/8
Kobe	Sh. p. yen	1 1/2 1/16	1 1/2 1/32	1/2	1 2 1/16	1 1/2 1/32
Lissabon ...	Escu. p. £	110 1/2	110 1/2	109 3/8	110 3/8	110 3/8
Mexico	\$ per £	17%	17%	17 1/4	18%	17%
Montevideo 2)	d. per £	22 1/2	23 1/2	23	23 1/2	23 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.95 1/2	4.98 1/4	4.97	5.00	4.99 3/8
Rio de Janeiro 3)	d. per Mil.	2 1/16	2 1/32	2 1/16	2 25/32	2 1/4
Shanghai ..	Sh. p. \$	1 1/2 1/2	—	1 1/2 3/8	1 1/2 1/2	1 1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2 1/4 1/8	2 1/4 1/8	2 1/4	2 1/4 1/4	2 1/4 1/8
Valparaiso 4)	\$ per £	128	128	128	129	129
Warschau ...	Zl. p. £	26 1/2	26 1/2	26	26 3/8	26 1/2

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen, 1 Oct. 17.02; 31 Jan. 17.03. 2) Offic. not. 14 Jan. 39 1/2; 23 Jan. 39 1/16; 27 Jan. 39 1/2; 30 Jan. 39 1/16; 1 Febr. 39 1/16. 3) Id. 11 Mrt. 4 1/4. 4) 9 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 1)

	Londen 1)	N.York 2)	Londen
28 Jan. 1936..	—	44 3/4	28 Jan. 1936....
29 " 1936..	20	44 3/4	29 " 1936....
30 " 1936..	19 1/16	44 3/4	30 " 1936....
31 " 1936..	19 1/16	44 3/4	31 " 1936....
1 Febr. 1936..	—	—	1 Febr. 1936....
3 " 1936..	19 13/16	44 3/4	3 " 1936....
4 Febr. 1935..	24 1/16	54 3/8	4 Febr. 1935....
27 Juli 1914..	24 15/16	59	27 Juli 1914....

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Jan. 1936	31 Jan. 1936
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 41.281.056,32	f 34.482.843,11
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ult. December 1935 afd. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 179.317,45	" 338.036,57
Voor schotten aan Ned.-Indië	" 5.427.832,48	" 5.427.832,48
Idem aan Suriname	" 128.701.940,82	" 128.822.606,58
Idem aan Curaçao	" 13.810.801,58	" 13.938.148,13
Kasvord.weg. credietverstr. a/h. buitenl. Daggeldeeningen tegen onderpand ..	" 324.899,97	" 337.561,20
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfond. 1)	" 118.402.707,10	" 118.537.609,61
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 3.000.000,—	" 4.500.000,—
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldenleeningen aan gemeenten (saldo)	" 36.494.185,04	" 26.634.389,03
	" 25.588.613,06	" 25.739.738,64
	" 37.110.147,76	" 36.935.147,76

Verplichtingen

	25 Jan. 1936	1 Febr. 1936
Voor schot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octroof verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 415.978.000,—	f 415.978.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 174.390.000,—	" 174.390.000,—
v.w. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl. Zilverbons in omloop	" 1.191.729,50	" 1.190.214,50
Schuld op ult. December 1935 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting ..	" —	" —
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfond. 1)	" 114.382,41	" 237.114,51
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ..	" 74.950.073,51	" 67.491.531,08
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 100.345.658,56	" 100.280.258,06
Id. in rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	" —	" —

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	25 Jan. 1936	1 Febr. 1936
Saldo Javasche Bank	f —	f 307.000,—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	" 622.000,—	" 432.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas	" 60.497.000,—	" 60.497.000,—
Verplichtingen:		
Voor schot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 128.013.000,—	" 132.306.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 1.500.000,—	" 1.500.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 2.000.000,—	" 2.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 714.000,—	" 714.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank	" 867.000,—	" 823.000,—
Voor schot van de Javasche Bank	" 1.228.000,—	" —

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelsch. schulden	Discont.	Div. rekening 1)
28 Dec. 1935..	769	1.170	415	571	1.619
21 " 1935..	767	1.049	418	571	1.617
14 " 1935..	766	1.045	435	568	1.634
7 " 1935..	769	1.090	479	568	1.632
30 Nov. 1935..	781	1.153	411	570	1.642
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluifp. der activa.

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE 80 kg La Plata loco Rotterdam/Amsterdam per 100 kg. a)		ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. a)		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		GERST 62/63 kg Z.-Russische loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. a)		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		RUND-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%
1925	17,20	100,0	13,07 ^b	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47 ^b	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ^b	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87 ^b	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12 ^b	120,2
1930	9,67 ^b	56,3	6,22 ^b	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,2	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22 ^b	30,4	4,62 ^b	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02 ^b	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	2,60	15,1	52,—	55,9	49,50	63,9
1934	3,67 ^b	21,4	3,32 ^b	25,4	70,75	30,6	75,75	32,1	142,50	30,8	3,23	71,0	1,89	14,3	3,04	17,6	61,50	66,1	46,65	60,2
1935	4,12 ^b	24,0	3,07 ^b	23,5	61,25	26,5	68,00	28,8	131,75	28,5	2,21	48,6	2,58	19,5	5,25	30,5	48,12 ^b	51,7	46,65	66,6
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	3,65	80,2	2,30	17,4	3,08	17,9	62,50	67,2	53,75	69,4
Febr. "	3,40	19,8	2,77 ^b	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	3,97	87,3	1,63	12,3	3,12	18,1	63,—	67,7	53,50	69,0
Maart "	3,25	18,9	2,72 ^b	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	5,99	131,6	1,23	9,3	4,24	24,6	61,75	66,4	50,50	65,2
April "	3,20	18,6	2,70	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12 ^b	63,4
Mei "	3,32 ^b	19,2	2,87 ^b	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61,3
Juni "	3,67 ^b	21,4	3,17 ^b	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56,5
Juli "	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	44,62 ^b	57,6
Aug. "	4,37	25,4	4,27 ^b	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	—	—	—	—	—	—	63,95	68,8	43,30	55,9
Sept. "	4,—	23,3	4,15	31,7	77,25	33,4	93,25	39,5	145,50	31,5	—	—	—	—	—	—	63,55	68,3	42,62 ^b	55,0
Oct. "	3,50	20,3	3,70	28,3	69,50	30,0	93,50	39,6	135,25	29,2	—	—	—	—	—	—	60,70	65,3	42,12 ^b	54,4
Nov. "	3,50	20,3	3,45	26,4	71,25	30,8	89,25	37,8	127,75	27,6	1,28	28,1	2,25	17,0	—	—	53,75	57,8	44,50	57,4
Dec. "	3,45	20,1	3,55	27,2	76,25	32,9	91,00	38,6	134,00	29,0	1,26	27,7	2,03	15,3	1,73	10,0	53,15	57,2	44,65	57,6
Jan. 1935	3,30	19,2	3,52 ^b	27,0	74,25	32,1	89,25	37,8	137,25	29,7	1,13	24,8	2,59	19,5	2,89	16,8	53,62 ^b	57,7	45,62 ^b	58,9
Febr. "	3,20	18,6	3,37 ^b	25,8	68,00	29,4	71,25	30,2	124,25	26,9	0,91	20,0	2,14	16,2	4,26	24,7	51,90	55,8	47,55	61,4
Maart "	3,20	18,6	3,07 ^b	23,5	67,75	29,3	64,00	27,1	120,50	26,1	0,88	19,3	2,92	22,0	7,69	44,6	51,40	55,3	51,20	66,1
April "	4,07 ^b	23,7	2,95	22,6	70,75	30,6	66,75	28,0	125,00	27,0	—	—	—	—	—	—	51,92 ^b	55,8	50,25	64,8
Mei "	4,05	23,5	2,90	22,2	59,90	25,9	67,25	28,5	125,50	27,1	—	—	—	—	—	—	50,80	54,6	48,50	62,6
Juni "	4,02	23,4	2,90	22,2	57,50	24,8	75,00	31,8	124,25	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	46,12 ^b	59,5
Juli "	3,92 ^b	22,8	2,55	19,5	54,50	23,5	66,75	28,3	124,50	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	47,37 ^b	61,1
Aug. "	4,25	24,7	2,62 ^b	20,1	55,25	23,9	64,50	27,3	132,25	28,6	—	—	—	—	—	—	44,80	48,2	52,55	67,8
Sept. "	4,75	27,6	3,—	22,9	55,75	24,1	64,50	27,3	139,50	30,2	—	—	—	—	—	—	43,37 ^b	46,6	56,62 ^b	73,1
Oct. "	4,95	28,8	3,35	25,6	57,75	24,9	64,75	27,4	142,75	30,9	—	—	—	—	—	—	46,07 ^b	49,5	64,62 ^b	83,4
Nov. "	4,65	27,0	3,20	24,5	55,00	23,8	59,75	25,3	137,75	29,8	3,83	84,2	2,65	20,0	—	—	42,75	46,0	56,85	73,4
Dec. "	5,15	29,9	3,40	26,0	56,75	24,5	60,75	25,7	146,50	31,7	4,32	94,9	2,59	19,5	6,17	35,8	44,75	48,1	52,25	67,4
Jan. 1936	5,45	31,7	3,52 ^b	27,0	56,00	24,2	63,50	27,0	153,50	33,1	4,47	98,2	2,26	17,1	6,41	37,2	44,—	47,3	50,87 ^b	65,6
27	5,40	31,4	3,40	26,0	56,00	24,2	64,00	27,1	153,00	33,1	4,16	91,4	2,20	16,6	6,20	36,0	44,— ^b	47,3	50,— ^b	64,7
3 Febr. "	5,30	30,8	3,45	26,4	55,50	24,0	64,00	27,1	152,75	33,0	—	—	—	—	—	—	44,— ^b	47,3	49,75 ^b	64,2

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74½ kg Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Canada Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata. 4) 25 Jan. 5) 1 Febr. 6) 30 Jan. 7) 31 Jan.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN										DIVERSEN			
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/660 \$cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 kg netto				
	fl.	%	\$	%	\$cts.	%	\$cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	fl.	%	fl.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	78,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	40,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
1934	6,20	57,4	0,63	37,5	2,88	19,4	7,35	31,6	5,32	18,2	2,68	28,7	19,25	35,0	10,25	34,7	12,07	34,8	6,11	50,9
1935	6,05	56,0	0,62 ^b	37,2	3,02	20,3	7,05	30,3	5,16	17,6	2,96	31,7	16,75	30,5	8,50	28,8	12,54	36,1 ^b	5,89	49,1
Jan. 1934	6,65	61,6	0,66	39,3	3,74	25,2	7,10	30,5	5,47	18,7	2,59	27,7	27,00	49,1	14,75	50,0	13,—	37,5	6,15	51,3
Febr. "	6,30	58,3	0,64	38,1	3,25	21,9	7,50	32,3	5,64	19,3	2,68	28,7	23,75	43,2	12,75	43,2	13,—	37,5	6,20	51,7
Maart "	6,25	57,9	0,63	37,5	3,05	20,5	7,40	31,8	5,50	18,8	2,76	29,5	23,25	42,3	11,75	39,8	12,50	36,0	6,25	52,1
April "	6,30	58,3	0,62	36,9	2,79 ^b	18,8	6,95	29,9	5,37	18,3	2,50	26,7	23,00	41,8	11,50	39,0	12,—	34,6	6,30	52,6
Mei "	6,25	57,9	0,62	36,9	2,88	19,4	6,80	29,2	5,20	17,8	2,48	26,5	21,00	38,2	10,50	35,6	11,88	34,2	6,30	52,6
Juni "	6,15	56,9	0,62	36,9	2,83	19,0	7,15	30,8	5,23	17,9	2,77	29,6	19,00	34,9	9,50	32,2				

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN

	ZUIVEL EN EIEN										METALEN														
	BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p. kg Hefling Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Aikmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.		EIEN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce		
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	
1925	2.31	100.0	—	—	56.—	100.0	9.18	100.0	62.1/6	100.0	36.8/6	100.0	261.17/-	100.0	73/-	100.0	67/-	100.0	36.3/6	100.0	100.—	85/6	100.—	321/8	100.0
1926	1.98	85.7	—	—	43.15	77.1	8.15	88.8	58.11/-	93.5	31.1/6	85.3	290.17/6	111.1	86.6	118.5	68/8	102.5	34.2/6	94.3	85/-	99.5	281/8	89.3	
1927	2.03	87.9	—	—	43.30	77.3	7.96	86.7	55.14/-	89.7	24.4/-	66.4	290.4/-	110.8	73/-	100.0	64/6	96.3	28.10/-	78.8	85/-	99.5	269/8	83.3	
1928	2.11	91.3	—	—	48.05	85.8	7.99	87.0	63.16/-	102.8	21.1/-	57.8	227.5/-	86.8	66/-	90.4	62/8	93.5	25.5/6	69.9	85/-	99.5	261/8	81.1	
1929	2.05	88.7	—	—	45.40	81.1	8.11	88.3	75.14/-	121.9	23.5/-	63.8	203.15/6	77.8	70/6	96.6	68/9	102.6	24.17/6	68.8	85/-	99.5	247/8	76.2	
1930	1.66	71.9	—	—	38.45	68.7	6.72	73.2	54.13/-	88.0	18.1/6	49.6	142.5/-	54.3	67/-	91.8	59/6	88.8	16.17/-	46.6	85/-	99.5	173/8	55.4	
1931	1.34	58.0	—	—	31.30	56.9	5.35	58.3	36.5/-	58.4	12.1/-	33.1	110.1/-	42.0	55/-	75.3	47/6	70.9	11.10/6	31.9	92/6	108.2	133/8	41.6	
1932	0.94	40.7	—	—	22.70	40.5	4.14	45.1	22.17/-	36.8	8.12/-	23.6	97.2/-	37.1	42/-	57.5	37/-	55.2	9.16/-	27.1	118/-	138.0	127/8	40.1	
1933	0.61	26.4	0.96	—	20.20	36.1	3.71	40.4	22.2/6	35.6	7.17/6	21.6	131.18/-	50.4	41/-	56.2	35/-	52.2	10.12/6	29.4	124 7/8	145.8	123/8	38.5	
1934	0.45	19.5	1.—	—	18.70	33.4	3.45	37.6	18.14/6	30.2	6.15/6	18.6	141.19/6	54.2	40/-	54.8	33/7	50.1	8.9/-	23.4	137 7/8	161.0	121/8	40.7	
1935	0.49	21.2	0.99	—	14.85	26.5	3.20	34.9	19.1/6	30.7	8.11/6	23.5	134.16/6	51.5	39/6	54.1	33/8	50.2	8.10/-	23.5	142/2	166.3	117 1/8	55.1	
Jan. '34	0.50	21.6	1.—	—	20.40	36.4	5.05	55.0	21.7/-	34.4	7.7/-	20.2	148.3/-	56.8	39/6	54.1	36/-	53.7	9.12/-	26.5	129/6	151.5	123/4	39.7	
Feb. "	0.47	20.3	1.—	—	21.55	38.5	3.68	40.1	20.9/6	33.0	7.4/-	19.8	140.13/-	53.7	39/6	54.1	36/5	54.4	9.-/6	24.9	137/1	160.3	121 1/2	38.9	
Mrt. "	0.44	19.0	1.—	—	19.90	35.5	2.71	29.5	20.3/-	32.5	7.3/6	19.7	144.15/6	53.3	40/6	55.5	35/3	52.6	9.2/-	25.2	136/8	159.8	128/8	39.3	
Apr. "	0.42	18.2	1.—	—	17.20	30.7	2.72	29.6	20.14/6	33.4	7.4/6	19.8	150.10/6	57.5	41/6	56.8	34/2	51.0	9.7/6	25.9	135 1/4	158.0	127 1/8	38.7	
Mei "	0.41	17.7	1.—	—	16.05	28.7	2.54	27.7	20.4/-	32.5	6.16/6	18.7	144.19/6	55.4	40/6	55.5	32/9	48.9	9.2/-	25.2	136/3	159.4	121 1/8	37.5	
Juni "	0.41	17.7	1.—	—	19.40	34.6	2.74	29.9	19.18/6	32.1	6.14/-	18.4	140.1/-	53.5	40/6	55.5	31/9	47.4	8.16/-	24.3	137 7/8	161.1	121 1/4	38.1	
Juli "	0.40	17.3	1.—	—	21.50	38.4	2.81	30.6	18.11/-	29.9	6.14/6	18.5	142.9/-	54.0	40/6	55.5	32/4	48.2	8.6/-	22.9	137/11	161.4	123/4	39.7	
Aug. "	0.43	18.6	1.—	—	20.90	37.3	3.32	36.2	17.6/-	27.9	6.14/-	18.4	139.7/6	53.2	40/-	54.8	32/6	48.5	8.7/6	23.2	138/6	162.0	13	40.5	
Sept. "	0.43	18.6	1.—	—	18.12	32.4	3.31	36.1	16.10/-	26.6	6.5/6	17.2	137.17/-	52.6	39/6	54.1	32/6	48.5	7.77/-	21.7	141/-	164.9	131/8	40.9	
Oct. "	0.43	18.6	1.—	—	17.37	31.0	3.95	43.0	16.3/-	26.0	6.6/-	17.3	137.19/6	52.7	39/6	54.1	32/6	48.5	7.7/-	20.3	141/10	165.9	14	43.6	
Nov. "	0.47	20.3	1.—	—	17.—	30.4	4.52	49.3	16.11/6	26.7	6.8/-	17.6	139.8/-	53.2	40/-	54.8	32/6	48.5	7.7/6	20.4	139/6	163.2	147/8	46.3	
Dec. "	0.54	23.4	0.95	—	15.12	27.0	4.07	44.3	16.16/-	27.1	6.6/-	17.3	137.8/6	52.5	39/6	54.1	34/1	50.9	7.4/6	20.0	140/6	164.4	141 1/8	45.7	
Jan. '35	0.58	25.1	0.90	—	14.95	26.7	3.12	34.0	16.19/-	27.3	6.5/-	17.2	138.11/-	52.9	39/6	54.1	34/6	51.5	7.6/6	20.4	141/10	165.9	143/4	45.9	
Feb. "	0.52	22.5	0.95	—	14.37	25.7	3.20	34.9	16.4/-	26.1	6.4/-	17.0	136.8/-	52.1	39/6	54.1	34/6	51.5	7.3/6	19.8	142/8	166.9	143 1/8	46.1	
Mrt. "	0.37	16.0	1.02	—	13.30	23.8	2.74	29.8	16.8/-	26.4	6.7/6	17.5	124.5/6	47.5	38/-	52.1	33/9	50.4	7.-/6	19.4	147/5	172.4	153/4	49.0	
Apr. "	0.37	16.0	1.08	—	11.50	20.5	2.31	25.2	18.8/-	29.6	7.5/6	20.0	131.-/6	50.0	38/6	52.7	33/6	50.0	7.11/-	20.9	144/5	168.9	189/8	56.6	
Mei "	0.34	14.7	1.10	—	11.85	21.2	2.38	26.0	20.-/6	32.2	8.6/6	22.9	135.5/6	51.7	39/-	53.4	33/6	50.0	8.15/6	24.3	142 3/4	166.4	20	62.3	
Juni "	0.41	17.7	1.07	—	11.95	21.3	2.41	26.3	18.16/-	30.3	8.11/6	23.5	136.5/6	52.0	39/6	54.1	33/6	50.0	8.11/-	23.6	141/6	165.5	195/8	61.1	
Juli "	0.44	19.0	1.—	—	12.37	22.1	2.54	27.7	18.10/-	29.8	8.13/-	23.7	140.11/6	53.7	39/6	54.1	33/6	50.0	8.10/-	23.5	140/10	164.7	188/8	57.0	
Aug. "	0.46	19.9	1.—	—	15.10	27.0	3.31	36.1	19.15/-	31.8	9.11/-	26.2	135.12/6	51.8	40/-	54.8	33/6	50.0	8.18/6	24.7	140/4	164.1	177/8	55.6	
Sept. "	0.58	25.1	0.97	—	20.25	36.2	3.16	34.4	20.10/6	33.1	9.14/6	26.7	135.4/6	51.6	39/6	54.1	33/6	50.0	9.8/-	26.0	141/-	164.9	179/8	54.7	
Oct. "	0.65	28.1	0.89	—	19.87	35.5	3.95	43.0	21.3/6	34.1	11.3/-	30.6	136.17/6	52.3	39/6	54.1	33/6	50.0	10.-/6	27.7	141/8	165.7	175/8	54.9	
Nov. "	0.59	25.5	0.94	—	16.90	30.2	4.69	51.1	21.2/6	34.0	10.15/6	29.6	135.13/6	51.8	40/6	55.5	33/6	50.0	9.16/-	27.1	141/3	165.3	179/8	54.7	
Dec. "	0.57	24.7	0.95	—	15.80	28.2	4.60	50.1	21.2/6	34.0	10.-/6	27.5	132.-/6	50.4	41/-	56.2	33/6	50.0	9.2/-	25.2	141/1	165.0	155/8	47.7	
Jan. '36	0.57	24.7	0.95	—	16.80	30.0	4.04	44.0	20.16/6	33.5	9.6/-	25.5	125.6/6	48.0	41/-	56.2	33/6	50.0	8.15/6	24.3	140/11	164.8	162	37.4	
27 3 Febr. "	0.57	24.7	0.95	—	17.50	31.3	3.75	40.8	20.19/6	33.8	9.14/6	26.7	120.15/-	46.1	41/-	56.2	33/6	50.0	8.19/-	24.7	140/11	164.8	117/8	37.0	

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 2 9 Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFER			
	VURENHOUT basis 7 ^m f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEENEN binnenmuur per 1000 stuks		buitenmuur per 1000 stuks		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f.m.s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. p. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		Grondstoffen	Koloniale producten
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	sh.	%	fl.	%	cts.	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%		
1925	159.75	100	15.50	100.—	19.—	100.—	42.6	100.—	35.87	100.0	61.375	100.0	2 11,625	100.0	18.75	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0
1926	153.50	96.1	15.75	101.6	19.50	102.6	49/-	115.3	34.—	94.8	55.375	90.2	2.-	67.4	17.50	93.3	94.25	111.5	96.0	102.8
1927	160.50	100.5	14.50	93.5	18.50	97.4	68/-	160.0	32.62	90.9	46.875	76.4	1/6,375	51.6	19.12	102.0	82.75	97.9	87.5	109.1
1928	145.00	94.8	12.—	77.4	18.50	97.4	57/3	134.9	31.87	88.9	49.625	80.9	-10.75	30.2	15.85	84.5	75.25	89.1	84.6	97.4
1929	151.50	94.4	14.—	90.3	21.25	111.8	45/10	107.9	27.37	76.3	50.75	82.7	-10.25	28.8	13.—	69.3	69.25	82.0	81.9	85.5

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Februari 1936.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f 26.140.163,55 Bijbnk. „ 516.345,48 Ag.sch. „ 3.113.816,60	f	29.770.325,63
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 1.617.750,—		
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	—		1.617.750,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 91.547.691,80 ¹⁾ Bijbnk. „ 6.684.289,30 Ag.sch. „ 39.025.841,19	f	137.257.822,29
Op Effecten	f 131.410.298,73 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	f 5.847.523,56		137.257.822,29 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	Munt, Goud f 132.599.820,— Muntmat., Goud „ 538.131.709,11	f	670.731.529,11
Munt, Zilver, enz.	„ 21.243.989,57		
Muntmat., Zilver	—		691.975.518,68 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfond	„ 39.578.963,83		
Gebouwen en Meub. der Bank	„ 4.600.000,—		
Diverse rekeningen	„ 3.220.713,25		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5, '32, S. No. 221)	„ 15.486.148,55	f	923.507.242,23
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefond	„ 4.049.884,01		
Bijzondere reserve	„ 5.675.000,—		
Pensioenfond	„ 9.902.200,81		
Bankbiljetten in omloop	„ 777.498.300,—		
Bankassignatiën in omloop	„ 22.453,25		
Rek.-Cour. { Het Rijk f 56.323.145,35 saldo's: { Anderen „ 42.802.151,23			99.125.296,58
Diverse rekeningen	„ 7.234.107,58	f	923.507.242,23
Beschikbaar metaalsaldo	f 342.373.712,86		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 855.934.280,—		
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„ —		

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1-33, Staatsblad No. 99). j 71.153.775,—
²⁾ Waarvan in het buitenland. „ 78.812.089,77

Voorname posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaalsaldo	Dekking pers.
	Munt	Muntmat.				
3 Febr. '36	132600	538.132	777.498	99.148	342.374	79
27 Jan. '36	132600	536.118	757.257	108.021	345.374	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's		Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
	Totaal	bedrag				
3 Febr. 1936	29.770	—	—	137.258	1.618	3.221
27 Jan. 1936	28.693	—	—	128.121	1.618	2.968
25 Juli 1914	67.947	—	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaalsaldo
1 Feb. '36 ²⁾	102.030		154.420	22.210	31.378
25 Jan. '36 ²⁾	102.300		153.210	24.020	31.468
4 Jan. 1936	80.025	22.095	160.072	24.794	28.175
28 Dec. 1935	80.025	22.049	157.212	25.763	28.884
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Disconto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekking pers.-%
1 Feb. '36 ²⁾	1.600	74.230	—	11.570	58
25 Jan. '36 ²⁾	1.520	74.790	—	11.350	58
4 Jan. 1936	2.051	10.381	62.438	10.836	55
28 Dec. 1935	1.784	10.397	60.158	11.410	56
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
29 Jan. 1936	201.116	397.138	63.330	18.753	13.988
22 „ 1936	200.898	394.919	65.327	19.280	14.511
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dekking pers. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
29 Jan. '36	80.045	15.851	106.040	36.723	63.978	40,3
22 „ '36	86.680	13.075	118.867	36.374	65.979	39,1
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
24 Jan. '36	65.386	691	11	10.860	1.314	4.968	3.200
17 „ '36	66.417	683	13	9.930	1.315	5.271	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
24 Jan. '36	5.712	2.330	80.031	78	2.740	8.692
17 „ '36	5.712	2.272	80.454	88	2.710	8.502
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
31 Jan. 1936	76,6	20,3	5,1	3.884,0	72,1
23 „ 1936	76,6	20,3	5,3	3.629,2	46,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Jan. 1936	349,1	696,5	4.097,8	679,4	270,2
23 „ 1936	348,9	673,4	3.753,8	749,5	267,5
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 31, 23 Jan. resp. 10, 29 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud		Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheidsfondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
30 Jan.	3.400	66	1.241	84	160	40	4.101	15	866
23 „	3.398	66	1.248	88	160	40	4.086	10	896

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels		
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾	„Other cash“ ²⁾	In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht	
8 Jan. '36	7.570,0	7.552,9	303,6	5,4	4,7	4,7
31 Dec. '35	7.570,8	7.553,4	264,6	4,7	4,7	4,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking pers. ³⁾	Algem. Dekking pers. ⁴⁾
8 Jan. '36	2.430,2	3.655,8	6.470,6	130,5	77,8	—
31 Dec. '35	2.430,7	3.709,1	6.385,8	130,5	77,6	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
31 Dec. '35	1	8.249	12.646	4.597	25.293	4.911
24 „ '35	5	8.164	12.775	4.466	25.100	4.883

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.